

Debreceni Ítéltábla

Bf.III.206/2024/19.

A Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Debrecenben a 2025. április 3. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

í t é l e t:

A vesztegetés elfogadásának büntette és más bűncselekmények miatt Terhelt1 és társai ellen indított büntető ügyben az Egri Törvényszék 2023. december 4. napján kihirdetett 13.B.36/2020/79. számú ítéletét megváltoztatja.

Terhelt1 I. rendű vádlott vagyon elleni cselekményét

- folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntettének [Btk. 376. § (1) bekezdés (4) bekezdés a) pont],
- folytatólagosan, felbújtóként elkövetett gazdasági csalás büntettének [Btk.374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés ba) bb) alpontok, (5) bekezdés b) pont] és
- folytatólagosan, felbújtóként elkövetett gazdasági csalás büntettének [Btk.374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés ba) bb) alpontok, (4) bekezdés b) pont],

Terhelt2 II. rendű vádlott vagyon elleni cselekményét

- folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett hűtlen kezelés büntettének [Btk. 376. § (1) bekezdés (4) bekezdés a) pont],
- folytatólagosan, társtettesként elkövetett gazdasági csalás büntettének [Btk.374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés ba) bb) alpontok, (5) bekezdés b) pont] és
- folytatólagosan, társtettesként elkövetett gazdasági csalás büntettének [Btk.374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés ba) bb) alpontok, (4) bekezdés b) pont],

Terhelt3 IV. rendű vádlott vagyon elleni cselekményét

- folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett hűtlen kezelés büntettének [Btk. 376. § (1) bekezdés (3) bekezdés a) pont]
- folytatólagosan, társtettesként elkövetett gazdasági csalás büntettének [Btk.374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont]

minősíti.

Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. vádlott esetén a vesztegetés elfogadása büntette 4 rendbeliként minősül, melynek jogszabályi hivatkozása helyesen: Btk. 291. § (1) bekezdés *1.fordulat*, (3) bekezdés c) pont.

Terhelt1 I. rendű vádlott felbújtóként elkövetett közbizalom elleni cselekményeit 5 rendbeliként minősíti, melyből 4 rendbelit folytatólagosan követett el.

Terhelt2 II. rendű vádlott közbizalom elleni cselekményeit 5 rendbeliként minősíti, melyből 1 rendbelit folytatólagosan, 3 rendbelit folytatólagosan és bűnsegédként, és további 1 rendbelit bűnsegédként valósított meg. E vádlott által megvalósított folytatólagos pénzmosás büntette helyesen a Btk. 399. § (2) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pontja szerint minősül.

Terhelt3 IV. rendű vádlott pénzmosási cselekményét folytatólagosan elkövetett pénzmosás büntettének [Btk. 399. § (4) bekezdés b) pont (5) bekezdés], a közbizalom elleni cselekményeit 3 rendbeliként minősíti, amelyből 1 rendbelit folytatólagosan, további 1 rendbelit folytatólagosan és bűnsegédként valósított meg.

Terhelt1 I. rendű vádlottal szemben kiszabott pénzbüntetés egy napi tételének összegét 20 000 (húszezer) forintra, a pénzbüntetés végösszegét 10 000 000 (tízmillió) forintra súlyosítja.

Ha Terhelt1 I. rendű vádlott a pénzbüntetést nem fizeti meg és a vele szemben kiszabott felfüggesztett börtön fokozatú szabadságvesztés végrehajtását elrendelték, a pénzbüntetés vagy annak meg nem fizetett része helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó. Egyéb esetben a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést fogház fokozatban kell végrehajtani.

Terhelt1 I. rendű vádlottat a gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője, gazdasági társaság vagy szövetkezet felügyelő bizottságának tagja, egyéni cég tagja, egyéni vállalkozó vagy a civil szervezetnek a civil szervezetekről szóló törvényben meghatározott vezető tisztségviselői foglalkozás gyakorlásától tiltja el.

Terhelt3 IV. rendű vádlottal szemben kiszabott pénzbüntetés napi tételeinek számát 160 (egyszázhatvan) napi tételre enyhíti, az egy napi tétel összegét 2000 (kettőezer) forintra változtatja. Ha e vádlott az ekként kiszabott 320 000 (háromszázhúszezer) forint végösszegű pénzbüntetést nem fizeti meg, a pénzbüntetést vagy annak meg nem fizetett részét fogház fokozatú szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

Terhelt2 II. rendű vádlottal szemben 692 755 (hatszázkilencvenkettőezer-hétszázötvenöt) forint erejéig vagyonekobjást rendel el.

Terhelt1 I. rendű vádlottal szemben elrendelt vagyonekobjást mellőzi.

Terhelt1 I. rendű vádlott zár alá vett vagyonának az Egri Törvényszék 2022. február hó 4. napján végleges 10.B.36/2020/25. számú végzésének rendelkezése szerint helyébe lépő, az Egri Törvényszék bírói letéti számlájára befizetett 47 606 981 (negyvenhétmillió-hatszázhatyzer-kilencszáznyolcvanegy) forint összeg zár alá vételét feloldja.

Terhelt1 I. rendű vádlott személyi igazolványának száma: szám

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A másodfokú ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

I. Az elsőfokú ítélet és a fellebbezések

[1] Az Egri Törvényszék a rendelkező részben írt ügydöntő határozatával bűnösnek mondta ki Terhelt1 I. rendű vádlottat 3 rendbeli vesztegetés elfogadásának büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény – a továbbiakban: Btk. – 291. § (1) bekezdés, (3) bekezdés c) pont], társtettesként, folytatólagosan elkövetett gazdasági csalás büntetében [Btk. 374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont, ba), bb) alpontok, (6) bekezdés b) pont], 2 rendbeli társtettesként, részben folytatólagosan elkövetett gazdasági csalás büntetében [Btk. 374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont, ba), bb) alpontok], 4 rendbeli felbujtóként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §) és folytatólagosan elkövetett pénzmosás büntetében [Btk. 399. § (3) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pont]; Terhelt2 II. rendű vádlottat 3 rendbeli bűnszegdként elkövetett vesztegetés elfogadásának büntetében [Btk. 291. § (1) bekezdés, (3) bekezdés c) pont], bűnszegdként, folytatólagosan elkövetett gazdasági csalás büntetében [Btk. 374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont, ba), bb) alpont, (6) bekezdés b) pont], 2 rendbeli bűnszegdként, részben folytatólagosan elkövetett gazdasági csalás büntetében [Btk. 374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont, ba), bb) alpontok], folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §), 3 rendbeli bűnszegdként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §) és folytatólagosan elkövetett pénzmosás büntetében [Btk. 399. § (3) bekezdés b) pont, (4) bekezdés a) pont]; Terhelt3 IV. rendű vádlottat társtettesként, folytatólagosan elkövetett gazdasági csalás büntetében [Btk. 374. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont, ba) alpont], 2

rendbeli bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §) és 3 rendbeli pénzmosás bűntettében [Btk. 399. § (2) bekezdés, (5) bekezdés].

[2] Ezért a törvényszék halmazati büntetésül Terhelt1 I. rendű vádlottat 2 év, 4 évi próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 500 napi tétel, 2000 forint egynapi tételösszegű, 1 000 000 forint végösszegű pénzbüntetésre és 5 év gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője foglalkozástól eltiltás büntetésre; Terhelt2 II. rendű vádlottat 2 év, végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre; Terhelt3 IV. rendű vádlottat 350 napi tétel, 1000 forint egynapi tételösszegű, 350 000 forint végösszegű pénzbüntetésre ítélte. I. és II. rendű vádlottak szabadságvesztésének végrehajtási fokozatát a végrehajtás elrendelése esetén börtönben határozta meg és rendelkezett arról, hogy a kétharmad rész kitöltése után bocsáthatók feltételes szabadságra. Rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetésének esetére vonatkozó jogkövetkezményekről és II. rendű vádlottat előzetes mentesítésben részesítette. I. rendű vádlottal szemben a zár alá vett vagyon megváltása szerinti, a bírói letéti számlára befizetett 47 606 981 forint összegre vagyonek Kobzást rendelt el, és kötelezte egyetemlegesen I. és II. rendű vádlottat 7 620 forint, egyetemlegesen I., II. és IV. rendű vádlottakat 1 548 897 forint bűnügyi költség megfizetésére az állam javára.

[3] Az elsőfokú ítélet ellen több irányban került sor perorvoslat bejelentésére. Az ügyészség Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 IV. rendű vádlottak terhére, büntetéseik súlyosítása, I. rendű vádlottal szemben hosszabb tartamú végrehajtandó szabadságvesztés büntetés és közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabása, továbbá mind I., mind IV. rendű vádlottal szemben a pénzbüntetés egynapi tétel összegének jelentős felemelésére, és IV. rendű vádlott tekintetében a pénzmosás bűntette kapcsán a rendelkező részben rögzített törvényhely pontosítása érdekében jelentett be fellebbezést, míg II. rendű vádlott tekintetében az ítéletet tudomásul vette.

[4] Másfelől Terhelt1 I. rendű vádlott a pénzmosás bűntette miatti felmentés érdekében, Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak védője I. rendű vádlott esetében a pénzmosás bűntette miatti felmentés érdekében, II. rendű vádlott tekintetében teljes körű felmentés érdekében élt perorvoslattal. Terhelt3 IV. rendű vádlott és védője felmentést célzó fellebbezéssel éltek.

[5] Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak védője fellebbezésének indokolásában az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására, a vádlottak egyes cselekményeinek eltérő minősítésére tett indítványt, minek következtében II. rendű vádlott esetében perorvoslatának irányát is ekként módosította. Álláspontja szerint Terhelt1 I. rendű vádlott esetében az 1 sértett Kft. sérelmére elkövetett cselekmény különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés bűntettének [Btk. 376. § (5) bekezdés a) pont], a 2 sértett sérelmére elkövetett cselekménye nagyobb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés bűntettének [Btk. 376. § (3) bekezdés a) pont], Terhelt2 II. rendű vádlott esetében a tényállás [26] bekezdésében írt cselekményei 2 rendbeli jelentős vagyoni hátrányt okozó,

bűnszövetségben és üzletszerűen elkövetett gazdasági csalás büntettének [Btk. 374. § (5) bekezdés b) pont] és 1 rendbeli nagyobb vagyoni hátrányt okozó bűnszövetségben, üzletszerűen elkövetett gazdasági csalás büntettének [Btk. 374. § (4) bekezdés b) pont] minősülnek.

[6] Kifejtette továbbá, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott által elkövetett hűtlen kezelés büntette mellett halmazatban nem értékelhető az, hogy felbujtóként közreműködött Terhelt2 II. rendű vádlott által elkövetett gazdasági csalásban. További álláspontja szerint a vagyon elleni bűncselekmények mellett Terhelt1 I. rendű vádlott terhére a vesztegetés elfogadása, Terhelt2 II. rendű vádlott terhére pedig a vesztegetés nem állapítható meg, hiszen az I. rendű vádlott által kért és II. rendű vádlott által adott előny nem volt más, mint részesülés az általuk korábban elkövetett bűncselekmény hasznából. A vagyon elleni bűncselekmények mellett I. és II. rendű vádlott terhére a pénzmosás büntette sem állapítható meg, mivel az előnytelen szerződésekre és a túlszámlázás megengedésére tekintettel hűtlen kezelés mellett az I. rendű vádlott terhére az ezt követő magatartása (a pénz megszerzése és a saját nevében az elkövetéssel érintett cégbe való befektetése) nem alkalmas az eredet leplezésének vagy célzatának megállapítására. Terhelt2 II. rendű vádlott pedig a 3 rendbeli gazdasági csalás mellett nem tartozhat büntetőjogi felelősséggel a saját bűncselekményre elkövetett pénzmosás miatt, a jutalék színlelt tevékenység alapján való kiutalásában való közreműködése ugyanis éppen annak az elkövetési magatartásnak a részét képezte, amire tekintettel ezen vagyon elleni bűncselekmény egyáltalán megállapítható volt.

[7] A jogi minősítés vonatkozásában rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően Terhelt1 I. rendű vádlott színlelt gazdasági tevékenységgel az 1 sértett1 Kft-nek nem okozott vagyoni hátrányt, így cselekménye gazdasági csalás megállapítására nem adhat alapot. Az előnytelen szerződések megkötése hűtlen kezelésnek minősülhet, amely akkor vált befejezetté, amikor az sértett1 a túlszámlázott vételárakat kifizette. Terhelt2 II. rendű vádlott nem működött közre azokban a termékértékesítésekben, amelyek az sértett1 és a további 3 cég között történtek, és az sem állapítható meg terhére kétséget kizáróan, hogy a termékek túlszámlázásával tisztában lett volna. II. rendű vádlott ezért nem tartozik büntetőjogi felelősséggel az sértett1 vonatkozásában elkövetett cselekményekért, mégpedig függetlenül attól, hogy azok hűtlen kezelésnek vagy gazdasági csalásnak minősülnek. A színlelt jutalékok kifizetése részcselekményenként mindenképpen olyan utólagos cselekmény volt, amely már nem hatott közre az sértett1 sérelmére vagyoni hátrány okozásában. Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben tehát színlelt gazdasági tevékenységről legfeljebb azon három cég vonatkozásában és sérelmére lehet szó, amelyek Terhelt2 II. rendű vádlottnak tényleges tevékenység hiányában jutalékot fizettek ki. A három cég sérelmére elkövetett gazdasági csalás tettese II. rendű vádlott, aki az elkövetési magatartást tanúsította, azaz a színlelt tevékenységet végezte, e bűncselekmény felbujtója pedig I. rendű vádlott, bűnszövetségben BK, MS és Terhelt3 IV. rendű vádlott.

[8] További érvelése szerint – utalva a Kúria 29. számú Büntető Kollégiumi véleményében írtakra – a kétszeres értékelés tilalmára is tekintettel I. rendű vádlott terhére az általa elkövetett hűtlen kezeléssel nem lehet halmazatban értékelni a három cég vonatkozásában a jutalék kapcsán elkövetett bűncselekményeket (gazdasági csalásokat). A vesztegetés elfogadása és a vesztegetés bűncselekménye kapcsán az irányadó ítélkezési

gyakorlat kapcsán a Kúria Bfv.II.712/2021/14. (azaz a BH2022.118.) számú eseti döntésében írtak felhívása mellett azt hangsúlyozta, hogy az I. rendű vádlott által kért és a II. rendű vádlott által adott előny nem volt más, mint részesülés az általuk elkövetett bűncselekmény hasznából, melyre figyelemmel I. rendű vádlott terhére a gazdasági csalás mellett a vesztegetés elfogadása, II. rendű vádlott terhére pedig a vesztegetés nem állapítható meg.

[9] A pénzmosás kapcsán taglalta azt is, hogy az elsőfokú bíróság ugyan áttekintette a pénzmosás különféle szabályozásait, de I. és II. rendű vádlott bűnösségének ezen bűncselekményben való megállapítását érdemben nem indokolta meg, hanem csak annak minősítésével foglalkozott. Véleménye szerint I. rendű vádlott utólagos magatartása, azaz a pénz megszerzése és saját nevében az elkövetéssel érintett cégbe való befektetése az általa elkövetett hűtlen kezeléstől időben elkülönül, de nem alkalmas az eredet leplezésének vagy célzatának megállapítására, így viszont nem alapozhatja meg az alapbűncselekmény elkövetőjének pénzmosásban való bűnösségét. II. rendű vádlott vonatkozásában pedig a készpénz felvétele és annak I. rendű vádlottnak való átadása sem volt alkalmas az eredet leplezésére és nem is arra irányult, az nem volt más, mint a bűncselekményből eredő vagyon egyszerű megszerzése, ami viszont saját bűncselekményre elkövetett pénzmosást nem alapozhat meg.

[10] A büntetések kiszabása kapcsán rögzített meglátása szerint az ügyészség álláspontjától eltérően a belső arányosság követelményét nem sértette meg az elsőfokú bíróság. Amennyiben azonban a két vádlott büntetésének mértéke az I. rendű vádlott esetén az enyhítő szakasz alkalmazásával eltérő tartamban kerül meghatározásra, akkor az ítélet a büntetés mértéke tekintetében jobban megfelelhet a belső arányosság követelményének, azaz az elsőfokú ítélet belső arányosságát nem az I. rendű vádlott büntetésének az ügyészség által indítványozott súlyosításával, hanem II. rendű vádlott büntetésének enyhítésével kell biztosítani. Az enyhébb minősítés és a bűnösség körének szűkülése esetén a büntetési tételek változása mindkét vádlott esetén az elsőfokú bíróság által kiszabottnál rövidebb tartamú, de eltérő mértékű szabadságvesztés kiszabását indokolja. Az elsőfokú ítélet minősítésének helytállósága esetén I. rendű vádlott vonatkozásában a büntetés helybenhagyására, II. rendű vádlott esetében pedig annak enyhítésére tett indítványt.

[11] Terhelt3 IV. rendű vádlott védője fellebbezésének írásbeli indokolásában a felmentésre irányuló fellebbezését változatlanul fenntartva IV. rendű vádlott bűncselekmény hiányában történő felmentését indítványozta. Álláspontja szerint a gazdasági csalás törvényi tényállásában rögzített vagyoni hátrány hiányzik, amellyel kapcsolatosan az elsőfokú ítélet [36] bekezdésében írtakra hivatkozott. Eszerint I. rendű vádlott a gazdasági csalás büntette elkövetését beismerte, vagyoni hátrányt is okozott, a színlelt tevékenység során édesapja vállalkozását használta fel a gazdasági cselekmény megvalósulásához, amiről édesapjának és IV. rendű vádlottnak nem volt tudomása. Érthetetlennek és elfogadhatatlannak találta azon ügyészi érvelést, amely szerint IV. rendű vádlott életszínvonala, jövedelmi-személyi körülményei a kiszabott pénzbüntetés napi tételének megemelését tenné indokolttá. Utalt arra, hogy a 2018. óta folyó és indokolatlan elhúzódó büntetőeljárás alatt IV. rendű vádlott egészségi állapota megromlott, lelki megrázkódtatás következtében maradandó sérülést szenvedett, rendszeres orvosi kezelésre szorul. Kifejtette azt is, hogy nem történt túlázás, nem volt emelt ár és kár sem keletkezett. Terhelt1 I. rendű vádlott által tett írásbeli vallomást

ügyszöntő jelentőségűnek találta, amely megerősíti a védelem azon álláspontját, amely szerint IV. rendű vádlott nem követett el semmilyen bűncselekményt. Sérelmesnek találta IV. rendű vádlott milliárdosnak való feltűntetését az ítélet személyi részében, mivel sosem volt 1 milliárd forint magánvagyonra. Az elsőfokú bíróság elfeledkezett a vádbeli szerződés Btk.-beli feltételeiről és érthetetlennek találta a büntetőjog által szankcionált cselekvés megállapítását. Terhelt I. rendű vádlott szándéka a teljes vételár megfizetésére irányult és a szerződésben ez is került rögzítésre. Pénzmosás büntetett IV. rendű vádlott terhére semmilyen körülmények között nem lehet megállapítani, így a fellebbviteli főügyészségnek e pontosítására vonatkozó indítványa is súlytalan.

[12] A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf.42/2024/3. számú átiratában az ügyészség által bejelentett, az I. és IV. rendű vádlottak büntetéseinek súlyosításra irányuló fellebbezést fenntartotta, a védelmi perorvoslatokat pedig alaptalannak találta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az eljárás szabályok megtartásával a bizonyítást kellő alapoossággal folytatta le, megalapozott tényállást rögzített és helyesen következtetett a vádlottak bűnösségére, a cselekmények jogi minősítése is helyes azzal, hogy IV. rendű vádlott esetén az elkövetéskor hatályban lévő Btk. alkalmazására tekintettel a helyes minősítés a Btk. 399. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott, az (1) bekezdés szerint büntetendő pénzmosás büntette. A megalapozott tényállás mellett a vádlottak felmentésére nem kerülhet sor.

[13] További álláspontja szerint a büntetés kiszabása körében a bűnösségi körülményeket az elsőfokú bíróság helyesen sorolta fel, az enyhítő körülményeket azonban túlértékelte az ítélet belső arányosságát is felborítva, illetve IV. rendű vádlottal szemben a vagyoni viszonyaira is figyelemmel törvénysértően enyhe büntetés kiszabására került sor. Az I. rendű vádlott esetében indokolt, hogy a bíróság a Btk. 54. § b)-e) pontja alapján tiltsa el attól is, hogy gazdasági társaság vagy szövetkezet felügyelő bizottságának tagja, egyéni cég tagja, egyéni vállalkozó vagy civil szervezetnek a civil szervezetekről szóló törvényben meghatározott vezető tisztségviselője legyen, hiszen I. rendű vádlott a bűncselekmények elkövetése révén az abból származó összegek felhasználásával vált az sértettl többségi tulajdonosává, azaz az üzleti értéket és a többi tulajdonos érdekét sértő módon a gazdasági társaság érdekei elsőlegességének figyelmen kívül hagyásával választotta az eredeti tőkefelhalmozás eme sajátos, a büntető anyagi jog szabályait is sértő módját, amely a büntetés kiszabása során fokozottabb értékelést igényel. A pénzbüntetések napi összege sem I., sem IV. rendű vádlott jövedelmi-vagyoni helyzetével nem állnak arányban, azok magasabb összegben való megállapítását tartotta indokoltnak. Ezért az elsőfokú bíróság ítéletének nyilvános ülésen történő megváltoztatására, Terhelt3 IV. rendű vádlott esetében a pénzmosás büntette kapcsán alkalmazott törvényhely pontosítására, Terhelt1 I. rendű vádlottal szemben hosszabb tartamú szabadságvesztés büntetés, közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabására, a végrehajtás felfüggesztésének mellőzésére, I. és IV. rendű vádlottakkal szemben a pénzbüntetés egy napi tétel összegének jelentős felemelésére, I. rendű vádlottal szemben a foglalkozástól eltiltás körének pontosítására, II. rendű vádlott tekintetében pedig az elsőfokú ítélet helybenhagyására tett indítványt.

[14] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet elleni fellebbezéseket a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 599. § (1) bekezdés alapján nyilvános ülésen bírálta el.

[15] A nyilvános ülésen I. és II. rendű vádlott védője, továbbá Terhelt3 I. rendű vádlott védője a fellebbezésük írásbeli indokolásában írtakkal egyező indítványt tettek azzal, hogy IV. rendű vádlott védője másodlagos indítványa a legenyhébb büntetés kiszabására irányult. A nyilvános ülésen megjelent Terhelt1 I. rendű vádlott utolsó szó jogán a megbánását fejezte ki az elkövetett cselekmények miatt és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, Terhelt3 IV. rendű vádlott felszólalásában az elsőfokú ítélet helybenhagyására tett indítványt.

[16] A jogorvoslatok részben alaposnak bizonyultak.

II. A perrendi szabályok és a tényállás felülbírálata

[17] Az ítéltábla – a vádlottak és védőik fellebbezésének okára és irányára figyelemmel – a Be. 590. § (1) és (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét az azt megelőző eljárással együtt teljeskörűen bírálta felül. A revízió kitért az eljárási szabályok megtartására, az ítélet megalapozottságára, a bűnösség megállapítására, a cselekmények jogi minősítésére, a büntetés kiszabására, az intézkedés alkalmazására, az indokolás helyességére és az egyéb rendelkezésekre is.

[18] A felülbírálat során az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a perrendi szabályok megtartásával folytatta le, nem vétett sem abszolút [Be. 608. § (1) bekezdés a)-h) pont], sem olyan relatív perjogi hibát [Be. 609. § (1) és (2) bekezdés a)-d) pont], ami az eljárás törvényességét befolyásolva az érdemi felülbírálatot kizárta volna és az ítélet hatályon kívül helyezését, így az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását eredményezné. Az elsőfokú bíróság tehát az eljárása során abszolút eljárási szabálysértést nem követett el és olyan – az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmények minősítésére, illetőleg a büntetések kiszabására lényegesen kiható, a vádemelés után a bizonyítás törvényességét, az eljárásban részt vevő személyek törvényes jogainak gyakorlását sértő vagy korlátozó – eljárási szabályszegést, amely másodfokon akadálya lett volna az érdemi felülbírálatnak vagy amely az elsőfokú ítéletet eljárási szempontból felülbírálatra alkalmatlanná tenné, az ítéltábla nem észlelt.

[19] A törvényszék a perrendi szabályokat megtartva megfelelő körben és törvényesen folytatta le a bizonyítási eljárást, melynek során az ügy eldöntéséhez szükséges valamennyi bizonyítékot beszerezte, tartalmukat okszerűen értékelte. A törvényszék rendelkezésére álltak az ügy ténybeli és jogi megítéléséhez szükséges személyi, okirati,

szakértői, valamint egyéb bizonyítékok, amelyek alapján a tényállás aggálytalanul megállapítható volt.

[20] A törvényszék az ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett és túlnyomórészt megalapozott tényállást [Be. 564. § (3) bekezdés c) pont] rögzített, ami azonban részben hiányos volt, eltért az ügyiratok tartalmától, illetve helytelen ténybeli következtetésen alapult [Be. 592. § (2) bekezdés a), c), d) pontok]. E részbeni megalapozatlanságot a másodfokú eljárásban ki kellett küszöbölni [Kúria Bhar.I.166/2019. (BH2019.220.), Kúria Bhar.III.1436/2018., (EBH2009.B.9.)]. Az ítéltábla a tényállást ezért a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontjában írt jogkörében az elsőfokú bíróság által vizsgált bizonyítékokat rögzítő ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés alapján kiegészítette, illetve helyesbítette, továbbá a Be. 561. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott tényeket is pontosította.

[21] A tényállás helyesbítése kapcsán hangsúlyozni kell, hogy a tényből tényre vont (azaz ténybeli) következtetés ténymegállapító tevékenység. A tényből vont jogi következtetés az, ami már nem ténymegállapítás, hanem valamely jogtétel (így törvényi tényállási elem) igazolása, az azzal való megfeleltetés, ekként jogi értékelés. Különböző tehát amikor a bíróság a bizonyítékokat méri össze, mérlegeli és annak eredményeként tényt, tényállást állapít meg és amikor a már megállapított tényt (a bizonyítéktól, illetve annak forrásától függetlenül) veti össze a törvénnyel. Előbbi a ténymegállapító tevékenység, aminek eredménye tényállás, utóbbi a jogkövetkeztető (valójában a döntést hozó) tevékenység, aminek eredménye a rendelkezés. A tudati tényekre vonatkozó ténymegállapítási tevékenység szükségképpen közvetett bizonyítás eredménye (Kúria Bhar.III.956/2023/11.).

[22] Az elsőfokú bíróság a ténymegállapító tevékenysége során részben hiányos, részben az ügyiratokkal ellentétben álló, részben pedig téves ténybeli következtetést tett. Az elsőfokú bíróság a külső objektív tényeket, azaz a múltban lezajlott és a vád tárgyává tett történéseket alapvetően helyesen állapította meg, azonban annak ellenére, hogy Terhelt2 II. rendű vádlott büntetőjogi felelősségét a vagyon elleni cselekmények kapcsán üzletszerűen elkövettként állapította meg, ítéletének [18] bekezdésben e vádlottat nem tüntette fel, amely mellett ugyanezen bekezdésben írt elkövetési időt a [28] bekezdés harmadik táblázatában feltüntetett időpontra tekintettel (2016. május 2.) tévesen rögzítette.

[23] A [22] bekezdés részben ügyiratellenes, részben helytelen ténybeli következtetesként tartalmazza azt, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott 2009. nyarán a gazdasági kapcsolat megszakadásának kilátásba helyezésében megnyilvánuló burkolt fenyegetéssel vette rá BKt a 10 %-os felárral történő értékesítésre. A rendelkezésre álló adatok szerint ugyanis BK, mint a cég1 Kft. takarmány-osztályvezetője korábban is gazdasági kapcsolatban állt I. rendű vádlottal és a cég1 Kft., valamint Terhelt2 II. rendű vádlott között már 1996. január 1-jén megkötésre került egy olyan ügynöki megbízási szerződés, amelynek tartalma szerint II. rendű vádlott vevőket közvetít a cég1 Kft.-nek. BK sem tanúként, sem gyanúsítottként, emellett az I. és II. rendű vádlottak sem állítottak olyat, miszerint I. rendű vádlott a gazdasági kapcsolat megszakadásának kilátásba helyezését tette volna kilátásba a 10

%-os felárral történő értékesítés érdekében és ilyen megállapításra ténybeli következtetés útján sem lehet eljutni a korábban kialakult, 1996-tól fennálló gyakorlat miatt.

[24] Az ítélet [23], [24], [25], [26], [27], [28] és [29] bekezdéseit érintő helyesbítésekre és kiegészítésekre a később kifejtettek nyomán a nullum crimen sine lege elvének érvényesülése érdekében került sor. Emellett a [25] bekezdés a valósághű tényállás érdekében szorult hiányossága folytán kiegészítésre. A [26] bekezdésben az sértett1 és a cég2 Kft. közötti gazdasági tevékenység színleltisége, valamint az sértett1 és a cég3 Kft.-vel valamint a cég4 Zrt.-vel folytatott gazdasági tevékenységnek színleltiségre vonatkozó utalás pedig – szintén a később rögzített jogi érvelés nyomán – azért szorult mellőzésre, mivel e gazdálkodó szervezetek között tényleges gazdasági tevékenységek zajlottak.

[25] Az elsőfokon eljáró bíróság ugyan törekedett arra, hogy az ítéletét a lehető legszélesebb körben, a büntetőeljárás törvény előírásai szerint indokolja, azonban az részben hiányos, emellett keverednek a történeti tényállás és a jogi indokolás megállapításai, ellentétben a Be. 451. § (5) bekezdés, illetve a Be. 561. § (3) bekezdés c), d) és e) pontjával. Töretlen a bírói gyakorlat abban, hogy az ítélet egységes egészként vizsgálendő és tényállás részét képezi az is, ami ítéletszerkesztési hiba folytán ténymegállapításként az indokolásban szerepel. Az ítélet [21] bekezdésében rögzített jogszabályi rendelkezések valójában a jogi indokolás részét képezik, egyébiránt szükséges azt is megjegyezni, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott nem csupán a [21] bekezdésben felhívott jogszabályhelyeken alapuló kötelezettségeit megszegve, hanem a régi Ptk.-nak (az 1954. évi IV. törvény) a később felhívott rendelkezéseivel ellentétben is cselekedett, hiszen a vád tárgyává tett elkövetési idő egy nagyobb részében, 2014. március 14. napjáig a régi Ptk. volt hatályban.

[26] A tudati tények körében az ítélet [29] bekezdésében írt helytelen ténybeli következtetések az elsőfokú bíróságnak – az ügyészség módosított váddal egyező - részben téves jogi minősítéséből következtek.

[27] Mindezen túlmenően kifogásolható a történeti tények körében a Büntető Törvénykönyv jogi fogalmait használni a bűnösség kapcsán, így a jogi indokolás részének kell tekinteni, amikor a történeti tények körében rendszeres haszonszerzésre törekvést, jogtalan előnyt vagy folytatólagos elkövetést rögzített az elsőfokú bíróság.

[28] Ezen kívül leírási hiba következtében a Be. 453. § (6) bekezdése alapján az ítéltábla az elsőfokú ítélet [15] bekezdésében a cég2 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. megalakulásának időpontját akként javítja ki, hogy az helyesen 2009. május 15. napja, míg a [20] bekezdés első sorának kezdete helyesen így hangzik: "Terhelt1 I. rendű vádlott vezető tisztségviselőként, ...".

[29] A fentebb írtak nyomán az ítéltábla az elsőfokú ítélet történeti tényállását az alábbiak szerint helyesbíti:

[30] – a [18] bekezdést: „*A vádlottak közül Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak 2009-2016. évek között azért, hogy rendszeresen pénzhez jussanak, az alábbi cselekményeket követték el:*”

[31] - a [21] bekezdést: „*Terhelt1 I. rendű vádlott a jogszabályi rendelkezések és a szervezeti-működési szabályzatokban foglalt, az sértett1 és a 2 sértett érdekeinek elsődlegességének szem előtt tartására vonatkozó kötelezettségét, a vezető tisztségviselőkre vonatkozó gondossági kötelezettségét, valamint a rendes gazdálkodás szabályait megszegve az sértett1, valamint a szövetkezet érdekeivel ellentétesen, a saját anyagi haszna érdekében a kft.-re valamint a szövetkezetre nézve indokolatlanul kedvezőtlen feltételeket kért a cég2 Kft.-vel a cég3 Kft.-vel, valamint a cég4 Zrt.-vel fennálló jogügyletek során.*”

[32] -a [22] bekezdés első mondatát helyesbíti: „*Terhelt1 I. rendű vádlott 2009. nyarán a cég2 Kft. ügyvezetőjével, BKnal fennálló korábbi ismeretsége miatt a korábbi, a cég1 Kft.-vel fennálló üzleti kapcsolata alatt 1996. évtől kialakult gyakorlatnak megfelelően megállapodott BKnal abban, hogy a cég2 Kft. az sértett1-nek, illetőleg a szövetkezetnek 10 %-os felárral értékesítse a megrendelt termékeket, azaz DDGS fehérjetakarmányt, napraforgódarát, malátacsírárt, granulátumot, búzatakarmánylisztet, kukoricalisztet, kukoricát, őszi árpát, őszi búzát, hibridkukoricát és napraforgó vetőmagot, körbálás árpaszalmát, valamint műtrágyát.*”

[33] -a [22] bekezdést egy újabb mondattal egészíti ki: *A megállapodás arra is kiterjedt, hogy a cég2 Kft. és Terhelt2 II. rendű vádlott egymással ügynöki megbízási szerződést kötnek és az ekként keletkezett 10 %-os mértékű különbözet e valótlan tartalmú megbízási szerződés alapján Terhelt2 II. rendű vádlott részére kerül kifizetésre.*”

- a [23] bekezdést kiegészíti és helyesbíti: „*Terhelt1 I. rendű vádlott 2011. nyarán a cég4 Zrt. vezetőjét, Terhelt3 IV. r. vádlottat a köztük folyó áralku befejezését követően arra vette rá, hogy az sértett1 által megvásárolt mezőgazdasági gépek vételárából az általa lealkudott 10 % mértékű kedvezményt IV. rendű vádlott ne vonja le az sértett1 által megfizetett összegből, hanem az a Terhelt2 II. rendű vádlottal kötendő hamis ügynöki megbízási szerződésre tekintettel édesapja, II. rendű vádlott részére jutalékként kerüljön kifizetésre. A megállapodásnak megfelelően a 2012., majd 2014. évben megvásárolt összesen öt darab mezőgazdasági gépre (két darab Gaspardo MTE-6FM vetőgépre, egy darab Bargam Elios BDL 2200/18-250 permetezőgépre, egy darab Gaspardo Pinta Plus vetőgépre és egy darab Gaspardo Pinta vetőgépre) kialkudott 10 % kedvezménnyel egyező összegek Terhelt2 II. rendű vádlottal megkötött hamis ügynöki megbízási szerződések alapján II. rendű vádlott részére kerültek kifizetésre.*”

[34] - a [24] bekezdés első mondatát a negyedik sorban az alábbi kiegészítéssel helyesbíti: „...értékesítése és a különbözet megfizetése Terhelt2 II. rendű vádlott részére történő kifizetés útján történjen.”

[35] - a [24] bekezdést egy további mondattal egészíti ki: Terhelt2 II. rendű vádlott és a cég1 Kft. között – amely társaságnál korábban BK takarmány-osztályvezetőként dolgozott – már 1996. évtől kezdődően ügynöki megbízási szerződés volt hatályban.

[36] – a [25] bekezdést kiegészíti és helyesbíti: *Terhelt1 I. rendű vádlott felhívására, majd közvetítésével a termékértékesítéseket, gépvásárlásokat megelőző szóbeli megegyezés alapján Terhelt2 II. rendű vádlottal cég3 Kft. részéről MS, cég4 Zrt. részéről Terhelt3 IV. rendű vádlott, a cég2 Kft. részéről BK valótlan kereskedelmi ügynöki megbízási szerződéseket kötött. A szóbeli megegyezés alapján az írásbeli szerződések megkötésére a cég3 Kft.-t érintően 2013. november 3. napján, a cég4 Zrt.-t érintően 2012. január 5. napján, 2012. február 10. napján, 2012. október 25. napján és 2013. november 6. napján, a cég2 Kft.-t érintően 2009. július 1. napján került sor. A cég3 Kft.-vel és a cég2 Kft.-vel létrejött megbízási szerződések értelmében Terhelt2 II. rendű vádlott mint mezőgazdasági termékforgalmazó arra vállalkozott, hogy forgalmazási jutalék ellenében a megbízó által forgalmazott termékekre vevőt keres, míg a cég4 Zrt. megbízó részéről Terhelt3 IV. rendű vádlott és Terhelt2 II. rendű vádlott mint megbízott között létrejött „egyedi megállapodás” megnevezésű szerződések értelmében a megbízó a megbízás alapján a megbízott által értékesített gépek után 10 % üzleti jutalékot fizet II. rendű vádlottnak. Ezen megbízási szerződések, valamint az sértett1 és a szövetkezet által a feláron, illetve a kedvezmény nélkül megvásárolt termékek értékesítéséről szóló számlák alapján a megbízók kiállították a valótlan tartamú teljesítésigazolásokat Terhelt2 II. rendű vádlott a jutalékszámákat, melyeket a cég2 Kft. a 2010-2014. évet, a cég3 Kft. a 2014-2016. évet, a cég4 Zrt. 2012., majd a 2014. évet érintően megbízóként, Terhelt1 Imre II. rendű vádlott 2010-2016. évet érintően egyéni vállalkozóként felhasznált a könyvelésében és az adóbevallásaiban. Terhelt2 II. rendű vádlott a fia, Terhelt1 I. rendű vádlott felhívására és közvetítésével megkötött fenti valótlan ügynöki megbízási szerződések létrejöttkor tudomással bírt arról, hogy az ezekben rögzített tevékenységet elvégezni nem fogja, a szerződések megkötésére és írásbafoglalására csak azért van szükség, hogy azok alapján az sértett1 és a 2 sértett által vásárolt termékek, gépek vételárából fia és ő is részesüljön.*

[37] – a [26] bekezdés első mondatának első részét – e bekezdés 1-4 sorát illetően – az alábbiak szerint helyesbíti: „Terhelt1 I. rendű vádlott felkérésére Terhelt2 II. rendű vádlott BK-nal közösen a cég2 Kft.-vel folytatott valótlan ügynöki megbízási tevékenységre tekintettel az sértett1-nél 2013. június 27. napjáig 23 726 607 forint; 2013. július 1. napját követően 2015. április 10. napjáig összesen 13 528 296 forint összegű vagyoni hátrány keletkezett, miután 2015. évben...”

[38] – a [26] bekezdés második mondatát az ítélet 8. oldalának második sorától kezdődően ekként helyesbíti: „*Terhelt1 I. rendű vádlott felkérésére a Terhelt2 II. rendű vádlott és MS által képviselt cég3 Kft. között létrejött valótlan ügynöki megbízási szerződés következtében az sértett1-nél 2014. július 15. napja és 2016. május 2. napja közötti időszakban 20 983 201 forint összegű vagyoni hátrány, a Terhelt3 IV. rendű vádlott képviseletében a cég4 Zrt.-vel létrejött valótlan ügynöki megbízási szerződések következtében az sértett1-nél 2011. augusztus 24-től 2012. október 25. napjáig 2 710 989 forint, ezt követően – 2014. február 26. napján és 2014. június 26. napján – összesen 825 500 forint összegű vagyoni hátrány keletkezett.*”

[39] - a [28] bekezdést az alábbiak szerint helyesbíti: Terhelt1 I. rendű vádlott felkérésére Terhelt2 II. rendű vádlott BK-nal közösen a cég2 Kft.-vel megkötött valótlan ügynöki megbízási szerződésen alapuló valótlan jogviszony következtében a 2 sértettnél 2013. december 31. napján 299 989 forint, 2014. március hó 17. napján 143 256 forint, majd 2014. november 19. napján 249 510 forint vagyoni hátrány keletkezett.

[40] Az ítélet [28] bekezdésében a cég2 Kft. és sértett1 tekintetében rögzített adatok közül a 2013. évre vonatkozó megállapításokat az első táblázat negyedik sorban az alábbiak szerint egészíti ki:

2013.01.03.-2013.06.27. közötti teljesítéssel értékesített termékek nettó értéke: 61 362 075 forint, a számlák pénzügyi teljesítése során 2013.02.06.-2013.06.30. között keletkezett vagyoni hátrány összege: 6 198 069 forint; 2013.07.04.-2013.12.16. közötti teljesítéssel értékesített termékek nettó értéke: 44 607 891 Forint, a számlák pénzügyi teljesítése során 2013.07.04.-2014.02.24. között keletkezett vagyoni hátrány összege 2 143 768 forint.

[41] Az ítélet [29] bekezdés első mondatának első részét helyesbíti: „*Terhelt3 IV. rendű vádlott, BK és MS a fenti összegekből az alábbi összegeket utalták át Terhelt2 II. rendű vádlott részére ügynöki jutalék címén: a cég2 Kft. 2010. január 11. és*”

[42] A [31] bekezdés 2. sorában írtakat annyiban egészíti ki, hogy „.....az 1 sértett1 Kft-ben rendszeresen további üzletrészeket vásárolt,.”

[43] A történeti tényálláson kívül a másodfokú bíróság a tényállás személyi részében a terhelték személyi körülményeire vonatkozó megállapítások körében az ítélet [4] és [8] bekezdésében I. rendű és IV. rendű vádlott személyi körülményeit érintő adatokat e vádlottak nyilvános ülésen tett nyilatkozata alapján az alábbiak szerint egészíti ki, illetve pontosítja: „*Terhelt1 I. rendű vádlott özvegy családi állapotú, kiskorú gyermeke nincs, az sértett1-ben ügyvezető igazgató, havi nettó 1 700 000 forint összegű jövedelemre tesz szert. Vagyona az sértett1 50 %-os üzletrésze, melynek értéke ismeretlen, illetve egy hétvégi üdülő haszonélvezeti jogával rendelkezik, melynek értéke szintén ismeretlen. Üzememőrök*

szakképzettségű, legmagasabb iskolai végzettsége főiskola. Magas vérnyomás és gyomorpanaszai vannak, de állandó kórházi kezelés alatt nem áll. Terhelt3 IV. rendű vádlott nyugdíjasként havonta 520 000 forint jövedelemre tesz szert. Vagyona egy 1971-es évjáratú, ismeretlen értékű gépjármű, valamint 60 000 000 forint készpénz. Gerincproblémái, magasvérnyomása és cukorbetegsége miatt orvosi kezelésre szorul. Legmagasabb iskolai végzettsége egyetem, agrármérnök képzettséggel rendelkezik.

[44] A tényállás kiegészítése és helyesbítése az elsőfokú bíróság mérlegelő tevékenysége során elfogadott bizonyítékok tartalmán, így Terhelt1 I. rendű vádlott írásbeli vallomásán, a tanúk vallomásán, a könyvszakértői véleményen, valamint az okirati bizonyítékokon, másfelől pedig a megfelelő ténybeli következtetéseken alapul.

[45] A fenti helyesbítéssel a tényállás teljes mértékben megalapozottá vált és a másodfokú ítélkezés alapját képezte.

III. Az indokolási kötelezettség, a bűnösség és a jogi minősítés kérdése

[46] A törvényszék az eljárási törvény rendelkezéseit betartva folytatta le a széleskörű bizonyítást, a bizonyítékok alapos és részletes értékelésével. A büntetőjogi főkérdések tekintetében központi jelentőséggel bíró tények leg többjét hibátlanul rögzítette, indokolási kötelezettségét is túlnyomórészt teljesítette. Az ügy sajátossága, hogy a nyomozás zsarolás büntette miatt indult, majd tőkebefektetési csalás bűncselekménye miatt és hűtlen kezelés bűncselekményével érintetten folytatódott, végül az ügyészség az elsőfokú ítélet [1] bekezdésében írt bűncselekmények miatt emelt vádat a vádlottakkal szemben, amelyet az eljárás során II. és IV. rendű vádlottat érintően módosított is.

[47] A bíróság indokolási kötelezettségének teljesítése közjogi és perjogi szabályokból fakadó kötelezettség. Az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés II. fordulata szerint a hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni [Kúria Bfv.III.777/2020. (BH2021.193.)]. Az indokolási kötelezettség teljesítése a büntetőeljárás törvény által megkövetelt szükséges tartalmi elemek megtartásával valósul meg [Kúria Bfv.III.1.325/2012. (BH.2013.297.)]. A Be. 561. § (3) bekezdés d) pontja szerint az ítélet indokolásának szükséges tartalmi eleme azon bizonyítékoknak a megjelölése, amelyekre a bíróság döntését alapozta, valamint annak rövid indokolása, hogy a bíróság a tényállás megállapításál milyen bizonyítékokat és miért, avagy miért nem fogadott el. Az indokolásnak tartalmaznia kell a bizonyítékok egyenként és összességében történő értékelését (mérlegelését) és az értékelés – bírói meggyőződésén alapuló – eredményét [Be. 167. § (4) bekezdés].

[48] A felülbírálat során az ítélőtábla megállapította, hogy a tényállás megállapítása során az Egri Törvényszék a szükséges körben felsorolta, és határozottan meg is jelölte, hogy

mely bizonyítékokat fogadott el a tényállás megállapításának alapjául. Világos tehát, hogy a bíróság az egyes tényeket, így a vagyoni hátrány összegét is milyen bizonyítékok alapján, milyen mérlegelés mellett fogadta el. Az elsőfokú ítélet [40] bekezdésének első mondatából azonban BKra utalás mellőzésre szorult, ugyanis ezen bekezdésben az elsőfokú bíróság MS vallomásában foglaltakat idézte fel, a következő - [41] - bekezdésében összegezte BK tanúként és gyanúsítottként tett vallomásának tartalmát. Ugyanakkor a BK terhelt az előkészítő ülésen beismerő nyilatkozatot tett, ami terhelő bizonyítékot eredményezett az elsőfokú eljárásban a cselekmények elkövetését tagadó II. rendű vádlottra nézve (BH2021.5.II., Kúria Bfv.I.539/2020.).

[49] A bűnösség és a minősítés az irányadó tényállás alapulvételével ítéltető meg, amely körben az elsőfokú bíróság indokolása hiányos. Emellett az ügyben nagy jelentőséggel bírtak a ténybeli következtetések is, azaz a megállapított tényből a logika törvényei szerint a további tények megállapítása, amellyel kapcsolatban az elsőfokú bíróság gondolati folyamata nem volt hibátlan a később kifejtettek szerint. A törvényszék csaknem teljes körben felsorakoztatta a vonatkozó büntető anyagi jogi rendelkezéseket a vádlottak terhére rótt bűncselekményeket illetően, de tévesen ítélte meg a gazdasági csalás bűncselekményének elkövetési magatartását. E körben az elsőfokú bíróság egyetértett az ügyészség - perbeszédében is rögzített - jogi álláspontjával, amelynek következtében nem csupán téves jogkövetkeztetésre jutott a minősítések kapcsán, hanem a tényállásban is részben téves megállapításokat rögzített.

[50] Nem osztotta az ítéltábla a felmentést célzó fellebbezések érveit. Fontos a revízió e részében leszögezni, hogy megalapozatlansági ok hiányában, vagy a részbeni megalapozatlanság orvoslását követően a tényálláshoz kötöttség elvéből adódóan a másodfokú bíróság határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja. Ennek elvi indokát a Be. 167. § (3)-(4) bekezdése adja, ami szerint a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott ereje, a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg. Ezáltal biztosított a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti, szabad értékelése és védett mikénti értékelése (Kúria Bhar.III.1201/2018/10.). A bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma annyit jelent, miszerint a fellebbviteli bíróság nem dönthet másként egy bizonyíték hitelességéről, mint ahogyan azt az elsőfokú bíróság tette (BH2019. B.9. II.).

[51] Nem mutatkozott alaposnak Terhelt3 IV. rendű vádlott védőjének perorvoslata, miszerint IV. rendű vádlottnak nem volt tudomása arról, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott az édesapja, Terhelt2 II. rendű vádlott vállalkozását használja fel a gazdasági csalás megvalósításához az alábbiak okán. Ugyanígy nem volt megalapozott II. rendű vádlott tévedésére alapított védelmi érvelés sem.

[52] II. és IV. rendű vádlottak az irányadó tényállás szerint valótlan tartalmú szerződéseket kötöttek. Ezen színlelt ügynöki megbízási szerződéseket kötő, az írásbeli szerződéseket aláíró II. és IV. rendű vádlottak nyilvánvalóan nem hivatkozhatnak arra, hogy azok tartalmát nem ismerték. A vádlottak közül éppen IV. rendű vádlott volt az, aki tanúkihallgatása alkalmával a szerződések színlelt voltát, illetve létrehozásának okait és körülményeit is feltárta.

[53] Nem tévedett a törvényszék, amikor nem fogadta el Terhelt1 I. rendű vádlott írásbeli vallomásának azon részét, amely szerint édesapja, II. rendű vádlott tévedésben volt, mivel a színlelt szerződések aláírásakor nem volt tisztában azok valótlan voltával. Ezzel szemben Terhelt2 II. rendű vádlott tudomással bírt a szerződések aláírásakor azok

valótlanúságáról, hiszen tudta, hogy közvetítői tevékenységet nem fog végezni, illetve arról is nyilván tudomással bírt, hogy az általa el nem végzett ügynöki tevékenységek ellentételezéseként az évek alatt különböző 'jutalékok' érkeznek a bankszámlájára. II. rendű vádlott különösen azért sem hivatkozhat tévedésre e körben, mert korábban, már 1996. évben hasonló ügynöki szerződést kötött a BKhoz is köthető cég1 Kft-vel.

[54] Hasonlóképp nem alapos a ténybeli tévedés mellett II. és IV. rendű vádlottak esetén a társadalomra veszélyességben tévedésre hivatkozás sem. A társadalomra veszélyességben való tévedésre ugyanis nem hivatkozhat az, aki tudatában van annak, hogy magatartása jogellenes vagy legalábbis társadalmilag helytelenített. A törvényben előírt alapos ok értelmezése a bírói gyakorlatban töretlen és egységes, miszerint a társadalomra veszélyességben való tévedést kizárja, ha a cselekmény az elkövető által tudottan jogellenes, veszélyes vagy erkölcsileg elítélendő, ezeknek a körülményeknek mindegyike önmagában is kizáró körülmény (BH2002. 423., Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.1067/2001.) Ilyennek, tehát legalább társadalmilag nem elfogadottnak, sőt helytelenítettnek kell tekinteni azt a magatartást, amit I. rendű vádlott írásbeli vallomásában lényegében II. rendű vádlottat érintően állít, miszerint II. rendű vádlott az érintett szerződések áttekintése, tartalmának megismerése nélkül okiratokat, ügynöki szerződéseket írt alá, minden körültekintés nélkül (BH2003. 443.).

[55] Megjegyzendő egyébként ezzel összefüggésben az is, hogy a megállapított tényállás szerint II. és IV. rendű vádlottak tisztában voltak azzal, hogy tényállásban írt magatartásuk - azaz II. rendű vádlott színlelt ügynöki tevékenységét tartalmazó jogügylet létrejött - éppen azt a célt szolgálta, hogy az I. rendű terhelt által vezetett kft. és szövetkezet vagyonából a megvásárolt termékekért és gépekért kifizetett 10 % felár ügynöki jutalék címén II. rendű vádlotthoz kerüljön. Terhelt2 II. rendű vádlott mindennek tudatában a termékeket, gépeket eladó gazdasági társaságok képviselőivel – köztük IV. rendű vádlottal - együttműködve cselekedett. Az általános felfogás szerint a gazdasági élet tisztaságát sértő, fondorlatos, megtévesztő magatartás erkölcsileg elítélendő. A terheltek tudták, hogy a cselekményük erkölcsileg elítélendő, ezért nem volt okuk azt feltételezni, hogy nem veszélyes a társadalomra; büntethetőségüket kizáró ok nem áll fenn.

[56] Az elsőfokú bíróság tehát büntethetőségi akadály hiányában okszerűen vont következtetést a vádlottak bűnösségére, azonban a bűncselekmények minősítése során részben tévedett. Mindezen túl az indokolási kötelezettség körében felróható az is, hogy a törvényszék a jogi indokolásában kellő pontossággal és követhető érveléssel nem tért ki arra, hogy milyen gondolatmenet mentén és okfejtés alapján állapította meg az egyes bűncselekményeket, azok rendbeliségét, vagy éppen a folytatólagos elkövetést, illetve a terheltek elkövetői minőségét.

[57] Arra sem volt figyelemmel, hogy a folytatólagosság egységébe tartozó rész-cselekmények elbírálása csak egységes lehet, így a folytatólagosan elkövetett bűncselekménynél téves az ítélet rendelkező részében a 'részben' megjelölést feltüntetni. A természetes egységet, illetve a törvényi egységet (folytatólagosság) alkotó cselekmények egységes jogi értékelést vonnak maguk után; a minősítés ilyenkor általában a legsúlyosabban fenyegetett, illetve a hátrányosabb következményekkel járó rész-cselekményhez igazodik. Az egységes értékelésnek a cselekmény megnevezéséből is ki kell tűnnie (BH1993. 72., BH1994. 648.). Az a körülmény pedig, hogy az egységesen értékelt bűncselekmény végrehajtására

valójában nem minden részletében a legsúlyosabb minősítésnek megfelelően került sor, már a büntetés kiszabása körében értékelendő (Kúria Bfv.865/2011/6., BH2012. 166.).

[58] A Btk. 6. § (2) bekezdésében [egyezően az 1978.évi IV. törvény 12. § (2) bekezdésével] meghatározott folytatólagos cselekmény elemei a következők: ugyanolyan bűncselekmény, egységes elhatározás, azonos sértett, rövid időköz és többszöri elkövetés.

[59] A fent idézett jogszabályi rendelkezés nyomán megállapítható, hogy a törvényszék elmulasztott figyelemmel lenni arra, hogy az sértett1 és a cég4 Zrt. között fennálló jogügyletek vonatkozásában a tényállásban írt elkövetési időpontokra tekintettel a folytatólagosságnak a rövid időközönként ismérve nem áll fenn. Kétségtelen, hogy a rövid időköz követelménye bűncselekmény típusonként eltérő lehet és általános jelleggel nem határozható meg, hiszen a bírói gyakorlat adott esetben több hónapnyi időt is rövid időköznek tekint. Ugyanakkor az újabb bűncselekmény elkövetéséig egy év eltelt rövid időköznek már nem tekinthető [Kúria Bfv.I.655/2018. (BH2019.130.)]. Azt sem szabad szem elől téveszteni, hogy a folytatólagosság feltételei sorában szereplő egységes akaratelhatározás és a rövid időköz között szoros az összefüggés. Minél hosszabb ugyanis az egyes részecselekmények között eltelt idő, annál valószínűbb az egységes akaratelhatározás hiánya [Kúria Bfv.III.53/2012. (BH2013.1.)].

[60] Az irányadó tényállásban rögzítettek szerinti megrendelések és kifizetésének időpontjából, a cég4 Zrt. és Terhelt2 II. rendű vádlott által kötött színlelt ügynöki megbízási szerződések számából és az azokon alapuló jutalékok kifizetésének időpontjából arra is következtetni lehet, hogy a terhelték nem egységes elhatározással valósították meg a cselekményeket, így a folytatólagosságnak két feltétele is hiányzik. Az irányadó tényállás szerint ugyanis a cég4 Zrt. és az sértett1 között 2011. augusztus 24., 2012. március 4. és 24., valamint 2012. október 25. napján került sor a számlák pénzügyi teljesítésére, melyek alapján 2012. április 11., 2012. november 6. napján került kifizetésre II. rendű vádlott részére az ügynöki jutalék. Ezt követően újabb megrendeléssel érintett gépvásárlás miatti pénzügyi teljesítés csupán 2014. február 26., majd június 26. napján történt, ami alapján 2014. augusztus 18. napján fizetett meg a Zrt. a II. rendű vádlott részére 805 942 forintot. 2012. november hó 6. napját követően tehát csupán 2014. februárjában történt újabb vásárlás, amelyhez újabb, a 2013. november hó 6. napján kelt hamis ügynöki megbízási szerződés kapcsolódott, és a vagyoni hátrány 2014. február 26., illetve június 26. napján következett be, így a 2012. évben befejezett vásárlások és a 2014-ben történt újabb vásárlások kapcsán a folytatólagosság nem állapítható meg, amelyből következően e cselekmények eleve 2 rendbeli bűncselekménynek minősülnek.

[61] Mindezen túlmenően a törvényszék nem volt figyelemmel és nem is tette vizsgálat tárgyává a Btk. 1. § és 2. §-ában írtakat, hiszen a gazdasági csalás bűncselekményét a 2013. július 1. napjától hatályos Büntető Törvénykönyv (2012. évi C. törvény) vezette be, de Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak a cselekményüket 2009-2016. évek között, Terhelt3 IV. rendű vádlott pedig 2011-2012. között, majd 2014. évben valósította meg.

[62] A törvényesség elve az egyik legfontosabb büntetőjogi alapelv. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése kimondja, hogy senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény. Ehhez kapcsolódik a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdése is, amely szerint jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

[63] A Btk. 1. § (1) bekezdése a büntetőjog elsődleges alapvető rendelkezéseként deklarálja a törvényesség elvét, azaz a „nullum crimen sine lege” („nincsen bűncselekmény törvény nélkül”) elvét. Eszerint az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet megállapítani, amelyet – a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények kivételével – a törvény az elkövetés idején büntetni rendelt.

[64] A Btk. 2. § (1) bekezdése értelmében a bűncselekményt – a (2)–(3) bekezdésben foglalt kivételekkel – az elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbírálni. A (2) bekezdésben írtak szerint ha a cselekmény elbíráláskor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új büntető törvényt kell alkalmazni.

[65] Több cselekmény esetén abban a kérdésben, hogy részben az 1978. évi IV. törvény (rBtk.), részben a Btk. (2012. évi C. törvény) hatálya alatt elkövetett, ugyanakkor a Btk. hatályba lépését követően jogerős elbírálandó bűncselekmények tekintetében az utóbbi törvény alkalmazása kedvezőbb-e, alapvetés, hogy a büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés, azaz az adott időpontban hatályban lévő büntető anyagi jogi szabály csak egységesen alkalmazható [Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.179/2005. (BH2006.383.)]. Ezzel összhangban az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos büntető törvény együttes alkalmazására nem kerülhet sor [Legfelsőbb Bíróság Bf.III.655/1995. (BH1996.290.I.), Kúria Bfv.I.14/2016. (BH2017.78.)]. Amennyiben ugyanis a bűnhalmazatban lévő bűncselekményeket részben az új büntető törvény hatálybalépése előtt, illetve annak hatálybalépése után követték el, a bűnhalmazatban lévő valamennyi bűncselekményt az új törvény alkalmazásával kell elbírálni [Kúria Bfv.1467/2018/8. (BH.2019.153.I.)].

[66] A büntető anyagi jogi szabály egységes alkalmazásának követelményeiből következően a cselekmények halmazata miatt abban a kérdésben is állást kell foglalni, hogy a természetes vagy törvényi egységet képező tartós, vagy állapotbűncselekmények esetén, illetve a különböző időpontban megvalósított bűnhalmazatban elbírált bűncselekmények esetén mely időpontban hatályban volt törvényt kell az elkövetés időpontjaként figyelembe venni. E kérdésben pedig a törvény helyes értelmét tükröző bírói gyakorlat töretlen: a bűnhalmazatban álló bűncselekmények közül az időben utolsóként megvalósított cselekmény

elkövetésének időpontja az irányadó [Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.3654/2002. (BH2004.304.), Kúria Bfv.I.1.092/2015. (BH2016.74.), Kúria Bfv.I.991/2018. (BH2019.42.II.)]. Ezzel egyezően ha a törvényi egység több részcselekményből áll, az utolsó részcselekmény időpontja tekinthető elkövetési időnek (EBD2017.B.16.1.). Amennyiben a több részcselekmény elkövetésének ideje alatt a büntetőtörvény változik, elkövetéskori jogszabálynak csak az utolsó részcselekmény bevégezetté válásának napján hatályos törvény tekinthető; ezt megelőzően elkövetett bűncselekmény csak akkor nem róható fel a terheltnek, ha az az elkövetése idején nem volt bűncselekmény. Ha eltérően minősült, akkor a bűncselekményegység elbírálására - a Btk. 2. § (2) bekezdésében írt esetet ide nem értve - egységesen az utolsó részcselekmény elkövetése idején hatályos törvényt kell alkalmazni (Kúria Bfv.1274/2022/7.).

[67] Ugyancsak egyöntetű a bírói gyakorlat, hogy az elbíráláskor hatályos törvény alatt az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének napján hatályos büntető törvényt kell érteni [Kúria Bfv.III.1.422/2014. (BH2015.270.II.), Kúria Bfv.III.472/2013. (BH2014.355.), Kúria Bfv.III.1.581/2012. (BH2014.35.)].

[68] A cselekmények egy részének elkövetésekor hatályban volt rBtk. (az 1978. évi IV. törvény) nem ismerte a gazdasági csalás bűncselekményét. A Btk. 1. § (1) bekezdése nyomán ha egy magatartás az elkövetéskor – akár egyetlen tényállási elem hiánya miatt – nem bűncselekmény, akkor az elbírálás idejére a törvény változása közömbös, az elkövető akkor sem büntethető, ha korábbi magatartása az újabb büntető törvény különös részi tényállásának maradéktalanul megfelelt. A Btk. 1. § (1) bekezdése olyan erős szabály, hogy ha a terhelt cselekménye az elkövetéskor bűncselekmény, de az ügyben – később elkövetett más bűncselekmények miatt alkalmazandó – későbbi elkövetéskori szabályok szerint már más, súlyosabb bűncselekményt valósít meg, a cselekmény akkor sem büntethető az elkövetéskor még nem létező, illetve hatályba nem lépett anyagi jogi szabályok szerint.

[69] Az elsőfokú bíróság nem csupán olyan cselekményeket minősített a Btk. 374. § (1) bekezdése szerinti gazdasági csalásnak, amely bűncselekmény a cselekmények egy részének elkövetésekor még nem is létezett, hanem a minősítés során a folytatólágosság ismérveire sem volt figyelemmel.

[70] Mint ahogyan arra az ítéltábla fentebb is utalt, a Btk. 6. § (2) bekezdése szerint – egyezően az rBtk. (1978. évi IV. törvény) 12. § (2) bekezdésével – nem bűnhalmazat, hanem folytatólágosan elkövetett bűncselekmény az, ha az elkövető ugyanolyan bűncselekményt, egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközönként többször követ el.

[71] Az 'ugyanolyan' bűncselekmény követelménye a részcselekmények azonos alaptényállásba illeszkedését követeli meg. A minősítő körülmények azonban eltérőek lehetnek és a folytatólágos bűncselekmények egésze a legsúlyosabb megítélésű

részcselekmény szerint minősül [Kúria Bfv.II.865/2011. (BH2012.166.), BH1994.648.II., BH1993.72.).

[72] Nyilvánvaló, hogy a színlelt gazdasági tevékenységek megvalósításával vagyoni hátrányt okozó, 2013. július 1. napját megelőzően elkövetett részcselekmények nem értékelhetők gazdasági csalás bűncselekményeként, hiszen ez a bűncselekmény 2013. július 1-jét megelőzően nem létezett. Ezen nem változtat a folytatólagosság törvényi egysége sem, mivel annak egyik ismérve az 'ugyanolyan bűncselekmény'. A Btk. 1. § (1) bekezdésében rögzített szabályt szem előtt tartva, annak ellenére, hogy az elkövetés módja érdemben nem változott 2013. július 1. napját követően sem, a Btk. hatályba lépését megelőzően elkövetett vagyon elleni cselekmények nem minősülhetnek gazdasági csalás bűncselekményének, így az 'ugyanolyan bűncselekmény' kitétel fennálltának hiányában e cselekmények a folytatólagosság fogalmába sem illeszthetők.

[73] A folytatólagosság egységét az anyagi jogi rendelkezésekben bekövetkezett változás – a gazdasági csalás bűncselekményének kodifikálása – zárta le, majd kezdte meg 2013. július 1. napján.

[74] Mindezek előrebocsátásával válhat lehetségessé azt megítélni, hogy a törvényszék helyesen választotta-e meg az alkalmazandó Btk.-t, amelyhez képest a vádlottak bűnösségének megállapítására törvénysértő módon került-e sor.

III.1. A vagyon elleni bűncselekmények

[75] A Btk. 374. § (1) bekezdése szerinti gazdasági csalás bűncselekmény elkövetési magatartása a *színlelt gazdasági tevékenység végzése*. A Btk. azonban sem a színlelt gazdasági tevékenység, sem a gazdasági tevékenység fogalmát nem határozza meg.

[76] Az Alaptörvény 28. cikk szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabály szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabály céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

[77] A Btk. 374. §-ához fűzött indokolása e tényállás kodifikálásának indokaként arra utalt, hogy „a gyakorlatban több ízben fordult elő, hogy a jellemzően állami tulajdonú gazdasági társaság vezetői olyan tevékenységet végeztek, amely a gazdasági társaságnak milliós kárt okozott, természetes személy megtevesztésének hiányában a csalás ezen

esetekben nem volt megállapítható, holott magát a gazdasági társaságot, illetőleg annak szerveit tévedésbe ejtették”, „a bűncselekmény elkövetési magatartása színlelt gazdasági tevékenység végzésében megnyilvánuló megtévesztő jellegű magatartás”.

[78] Az irányadó tényállás szerint egyfelől az egyik oldalon Terhelt2 II. rendű vádlott, a másik oldalon BK, MS és Terhelt3 IV. rendű vádlott ügyvezetésében álló gazdasági társaságok között létrejött több olyan ügynöki megbízási szerződés, amelyek szerinti ügynöki tevékenység elvégzésére, azaz II. rendű vádlott részéről az adott szolgáltatás nyújtására egyáltalán nem került sor, annak ellenére, hogy ennek a szerződésben meghatározott ellenértékét (a jutalékot) megfizették a részére. A tényállás szerint másfelől egyik oldalon Terhelt1 I. rendű vádlott ügyvezetése, elnöksége alatt álló sértett1 és a 2 sértett között, a másik oldalon pedig BK, MS és Terhelt3 IV. rendű vádlott vezetése alatt álló gazdasági társaságok között jöttek létre olyan termékértékesítési szerződések, amelyek alapján az sértett1 és a szövetkezet mint megrendelők megkapták a megrendeléssel érintett termékeket, gépeket, a jogügyletek teljességbe mentek, azonban nem azon az áron, amelyben szóban megállapodtak, hanem 10 %-os felárral, amely 10 %-os mértékű összegek az I. rendű vádlott közvetítésével a II. rendű vádlottal kötött színlelt ügynöki megbízási szerződések útján II. rendű vádlott részére kerültek megfizetésre, a 'jutalékok' túlnyomó részét II. rendű vádlott bankszámlájára utalták.

[79] Az elsőfokú ítélet [45] bekezdésében rögzített azon - egyébiránt az ügyészégi állásponttal egyező - elsőbírói álláspont, amely szerint a gazdasági csalás elkövetési magatartása nem Terhelt2 II. rendű vádlott ügynöki közvetítői tevékenységének színlelése, hanem az I. rendű vádlott irányítása álló sértett1, valamint a 2 sértett vagyoni viszonyait sértő előnytelen szerződések megkötése volt, egyértelműen téves. Ennek kapcsán előre kell bocsátani, hogy a bíróság nemcsak, hogy nem köteles az ügyész által helyesnek tartott minősítést alkalmazni, hanem akkor is a Btk. szerinti helyes minősítést kell alkalmaznia, ha a vádirati tényállás keretei között általa ítéleti tényállásában megállapított cselekmény helyes minősítése a vádirati minősítéstől eltérő. Az eltérő minősítés ítéletben történő megállapítása nem jelenti a vádelv sérelmét (Kúria Bfv.1047/2022/8.).

[80] Az Alaptörvény 28. cikkében írt alapvetések nyomán szem előtt tartva a józan ész, a közjó követelményét, valamint a gazdasági csalás bűncselekményének megalkotására vonatkozó törvény indokolását, a gazdasági csalás elkövetési magatartása a gazdasági tevékenység színlelését jelenti.

[81] Jelen ügyben egyik oldalról az sértett1 és a Petőfi Szövetkezet mint megrendelők, másik oldalról pedig a cég2 Kft., a cég4 Zrt. és a cég3 Kft. között létrejött, a tényállásban rögzített különféle termékek, gépek megrendelésére, megvételére vonatkozó jogügyletek megvalósultak, teljességbe is mentek, a megrendelő két gazdasági társaság a megrendeléssel érintett dolgokat megkapta. A felek között létrejött szerződésekben szereplő gazdasági tevékenységek a felek szándékának megfelelően elvégzésre kerültek, így azok nem tekinthetők színlelt gazdasági tevékenységnek.

[82] Kétségtelen ugyanakkor, hogy az egyes jogügyletekkel érintett termékeknek, gépeknek a felek megegyezése szerinti tényleges vételára nem szerződésben rögzített és a kiállított számlákon is szereplő összegű volt, hanem attól 10 %-kal kevesebb. A megfizetett ellenérték így 10 %-kal több volt a valós vételárhoz képest. Önmagában azonban az, hogy a megvalósult gazdasági tevékenység ellenértéke nem az okiratokban írt összegű volt, hanem attól eltért, nem teszi a teljes gazdasági tevékenységet színleltté, hanem a színleltség csupán a jogügylet egy részére, jelesen az árára vonatkozott.

[83] A szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre [régi Ptk. 205. § (1) bekezdés, Ptk. 6:63. § (1) bekezdés]. A színlelés kétoldalú tudatos magatartás, amikor a felek közös akarata arra irányul, hogy azt a szerződést, amely a jognyilatkozataik alapján keletkezik, ne kössék meg (BH2001.29., Legfelsőbb Bíróság Gf.I.31.808/1999.) A felek színlelése vonatkozhat az egész szerződésre, vagy annak meghatározott elemére, tehát akár az ellenértékre is. Az utóbbi eset részlegesen érvénytelen szerződést eredményez. Egy ténylegesen megvalósult jogügylet nem válik azonban a Büntető Törvénykönyvbe ütköző, a gazdasági csalás elkövetési magatartásának megfelelő színlelt gazdasági tevékenységgé, ha az abban foglalt ellenérték eltér a valóstól, amiből következően önmagában a vételár 10 %-os mértékű eltérése nem felel meg a gazdasági csalás bűncselekmény elkövetési magatartásának.

[84] Jelen esetben tehát önmagában a színlelt vételárok kifizetése nem eredményezett gazdasági csalás elkövetési magatartásának megfelelő cselekményt, azaz a gazdasági tevékenység színlelését. A valós gazdasági események nem váltak színleltté annak következtében, hogy a szerződések egyik eleme – a vételár 10 %-a – nem volt valós, a szerződéseket ugyanis enélkül a rész nélkül is megkötötték volna a felek, mert amögött tényleges és valós gazdasági érdek húzódott. A termékértékesítési és a gépek adásvételére vonatkozó szerződések megkötésére az abban részt vevő felek (eladók és vevők) gazdasági érdekeinek megfelelően került sor, a szerződéseket a feleknek érdekükben állt megkötni, azokat a színlelt része – a vételár 10 %-os felára – nélkül is megkötötték volna, a szerződések a vételár 10 %-kal kevesebb összegre vonatkozó tartalom mellett is létrejöttek volna. A színlelt rész csupán a vételár 10 %-os felárára vonatkozik, azaz polgári anyagi jogi szempontból csupán részlegesen érvénytelen szerződésekről lehet szó.

[85] Ellenben Terhelt2 II. rendű vádlott által kötött ügynöki megbízási szerződések egyértelműen színlelt jogügyletet takartak, hiszen II. rendű vádlott ilyen tevékenységet egyáltalán nem végzett a vele szerződő felek részére. A valós vételártól való eltérésre a termék- és géptértékesítésben részt vett felek között éppen azért került sor, hogy a 'többszörösszegek' az előzetes megállapodások szerinti, ténylegesen I. rendű vádlott közvetítésével megkötött, írásban a II. rendű vádlott és az eladóként eljáró cégek képviselői között létrejött valótlán ügynöki szerződés útján jutalék címén II. rendű vádlott részére kerüljenek kifizetésre.

[86] Az irányadó tényállás szerinti jogügyleteket összevetve egymással tehát egyértelmű, hogy a színlelt gazdasági tevékenységnek Terhelt2 II. rendű vádlottnak az eladó cégek képviselőivel megkötött ügynöki megbízási szerződések felelnek meg, mivel az ezek szerinti megbízási tevékenység elvégzésére egyáltalán nem került sor a részéről, a szerződéseket megkötő feleknek nem is volt erre irányuló szerződési akarata.

[87] A megegyezések és a jogügyletek folyamatát megvizsgálva az is rögzíthető, hogy a színlelt szerződések eredményeként a vagyoni hátrány a 'jutalékok' megfizetése miatt formálisan ugyan a cég2 Kft-nél, a cég4 Zrt-nél és a cég3 Kft-nél jelentkezett, azonban ténylegesen az sértett1-nél és a 2 sértettnél következett be, hiszen az I. rendű vádlott ötlete alapján ezen utóbbi gazdasági szereplők fizettek többet a beszerzett termékekért és gépekért azért, hogy a többletösszegek a Terhelt1 I. rendű vádlott közvetítésével létrejött valótlán ügynöki szerződések útján Terhelt2 II. rendű vádlotthoz kerüljenek. Ebből következően Terhelt2 II. rendű vádlott színlelt ügynöki megbízási tevékenysége következtében az sértett1-nél és a 2 sértettnél következett be vagyoni hátrány, azaz a vagyon elleni cselekmények általánosan 2 rendbeliként minősülnek.

[88] Annak megítélése, hogy egy cselekmény az adott törvény szerint bűncselekmény-e, mindig megelőzi a vizsgálódást, hogy a Btk. 2. § (1), (2) bekezdése alapján melyik törvényt kell alkalmazni. A Btk. 1. § (1) bekezdése azonban nem biztosítja a törvényválasztás lehetőségét. Abban az esetben tehát, ha egy eljárásban bírálnak el olyan bűncselekményeket, amelyek közül valamelyiket a korábbi büntető törvény nem nevesített kifejezetten, de egyébként az új törvényt kellene alkalmazni, a törvények kombinatív alkalmazását úgy lehet elkerülni, ha a bíróság megkeresi az új törvényben azt a törvényi tényállást, amely leginkább megfelel a cselekmény elkövetéskori minősítésének (Kúria Bfv.279/2000/8., Bfv.III.307/2020/8.).

[89] Mindezek előrebocsátása után az ítéltábla megvizsgálta, hogy a terheltek 2013. július 1. napját megelőzően elkövetett vagyoni jogokat sértő magatartása esetleg más bűncselekményt megvalósított-e, és ha igen, akkor melyik bűncselekményt.

[90] 2013. július 1. napját megelőzően az 1978. évi IV. törvény a Btk. 374. §-ának teljes egészében megfeleltethető törvényi tényállást nem tartalmazott, azonban a terhelteknek a vagyoni viszonyokat sértő cselekményei helyes minősítés szerint a korábbi Btk. 319. § (1) bekezdése szerinti hűtlen kezelés bűncselekménye alá lettek volna vonhatók. A korábbi Btk. (1978. évi IV. törvény) 319. § (1) bekezdése értelmében ugyanis akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg és ebből folyó kötelességének megszegésével vagyoni hátrányt okoz, hűtlen kezelést követ el. A Btk. (2012. évi C. törvény) alapulvételeivel ezen vagyoni viszonyokat sértő cselekmények a Btk. 376. § (1) bekezdésében írt hűtlen kezelés bűncselekményének törvényi tényállási elemeit merítik ki, amelynek megszövegezése egyezik a korábbi Btk.-ban írtakkal: akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg és ebből folyó kötelességének megszegésével vagyoni hátrányt okoz, hűtlen kezelést követ el. A halmazatban lévő cselekmények közül az időben utolsóként megvalósított cselekmény elkövetésének időpontjában és az elbíráláskor hatályos Btk. szabályai e körben azonosak.

[91] A gazdasági társaságokról szóló, az elkövetési idő egy részében – 2014. március hó 14. napjáig – hatályban volt 2006. évi IV. törvény 30. § (2) bekezdése alapján a vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal – és ha e törvény kivételt nem tesz – a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni. A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 33. § (1) bekezdésének első mondatában írt, s 2014. március hó 14. napjáig hatályban volt rendelkezése szerint a vezető tisztségviselők az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal, a szövetkezet érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni a feladataikat.

[92] A hűtlen kezelés bűncselekményének tette (társtette) csak az lehet, akit az idegen vagyon kezelésével, gondozásával vagy felügyeletével bíztak meg, hiszen az elkövetési magatartás a vagyonkezelői kötelezettségek megszegése. Ebből következően e cselekményt tettesként Terhelt I. rendű vádlott valósította meg.

[93] A hűtlen kezelés rendbeliségét az határozza meg, hogy elkövető hány vagyon kezelésével volt megbízva. Halmazat megállapításának van helye, ha több vagyon kezelésével megbízott elkövető egyetlen köteleességszegő magatartása eredményeként több személyt ér vagyoni hátrány. A hűtlen kezelés bűncselekményének minősítése az okozott vagyoni hátrány nagyságához igazodik és a bűncselekmény a vagyoni hátrány bekövetkezésével válik befejezetté.

[94] A folyamat egészét vizsgálva kitűnik, hogy az ügyben a kiindulópont egy olyan jogügyleti sorozat, amelynek eredményeként az sértett1 és a 2 sértett mint szerződéses felek vagyonából a szerződéssel érintett termékek, gépek ellenértékén felül 10 %-os felár került ki akként, hogy az jutalék formájában ezen jogügyleteken kívüli félhez, Terhelt II. rendű vádlotthoz jutott az általa és termékek, gépek eladásával érintett cégek között létrejött valótlan közvetítői szerződések eredményeként. Mint ahogyan arra az ítéltábla fentebb is utalt, a megegyezések és a jogügyletek folyamatát megvizsgálva rögzíthető, hogy a színlelt szerződések eredményeként a vagyoni hátrány formálisan ugyan a cég2 Kft.-nél, a cég4 Zrt.-nél és a cég3 Kft.-nél jelentkezett, azonban ténylegesen az sértett1-nél és a 2 sértettnél következett be, hiszen ezen utóbbi gazdasági szereplők fizettek többet a beszerzett termékekért és gépekért azért, hogy a többletösszegek a Terhelt I. rendű vádlott közvetítésével létrejött valótlan ügynöki szerződések útján Terhelt II. rendű vádlotthoz kerüljenek. A BK-Argo Kft., a cég4 Zrt. és a cég3 Kft. az I. rendű vádlott közvetítésével létrejött előzetes megegyezés értelmében az általuk értékesített termékek, gépek vételáraként a vételáron felül a színlelt szerződésekben foglalt 'jutalékok' összegét (a 10%-os felárat) is megkapták, káruk, vagyoni hátrányuk nem keletkezett.

[95] A két gazdálkodó szervezetnél, amelyek vagyonának kezelésével Terhelt I. rendű vádlott volt megbízva, a vagyoni hátrány abban a pillanatban bekövetkezett, amikor a számlák pénzügyi teljesítése megtörtént. Terhelt I. rendű vádlott esetében van tehát a

kezelésére bízott idegen vagyon, ebből folyó köteleességszegés és az utóbbival összefüggésben bekövetkezett vagyoni hátrány is, amelyek a hűtlen kezelés törvényi tényállási elemeinek megfelelnek.

[96] Terhelt2 II. rendű és Terhelt3 IV. rendű vádlottak nem voltak megbízva az 1 sértett2 Kft. és 2 sértett vagyonának kezelésével, ezért a – kezelésükre bízott vagyon, mint tényállási elem hiányában – hűtlen kezelés büntetében fel sem merülhetett a tettesi (társtettesi) elkövetésük.

[97] Az irányadó tényállás szerint a vádlottak cselekménye következtében 2013. július 1. napját megelőzően az I. rendű vádlott által képviselt két cég közül az 1 sértett1 Kft-nél következett be vagyoni hátrány:

[98] Terhelt1 I. rendű vádlott a cég2 Kft.-vel fennálló jogviszony során – az rBtk. hatálya alatt – 2010. január 15. és 2013. június hó 30. napja közötti termékértékesítési szerződésekkel összefüggésben az sértett1-nek 2010-ben 2 800 154 forint, 2011-ben 6 377 315 forint, 2012-ben 8 351 069 forint, 2013. évben 2013. június hó 30. napjáig 6 198 069 forint, összesen tehát 23 726 607 forint összegű vagyoni hátrányt okozott. A cég4 Zrt.-vel fennálló jogviszony keretében pedig I. rendű vádlott az 1 sértett1 Kft-nek 2013. július 1. napját megelőzően 2012. október 25. napjáig összesen 2 710 989 forint összegű vagyoni hátrányt okozott, így 2013. július 1. napját megelőzően Terhelt1 I. rendű vádlott kötelességeinek megszegése útján a cég2 Kft. és a cég4 Zrt.-vel fennálló szerződéses jogviszony keretében a 10 %-os felár kikötésével az sértett1-nél 26 437 596 forint összegű vagyoni hátrány keletkezett.

[99] Ezen összeg az rBtk. (1978. évi IV. törvény) 138/A. § c) pontja szerinti jelentős vagyoni hátránynak felel meg, így a régi Btk. szerinti minősítés 319. § (1) bekezdés (3) bekezdés b) pont, ami 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A vád tárgyát képező valamennyi cselekmény közül a halmazatban lévő utolsó részcselekmény elkövetésekor (II. rendű vádlott esetén az utolsó összegű vagyoni hátrány bekövetkezésekor, 2016. május 2-án, I. rendű vádlott esetében pedig az ítélet [31] bekezdésében írtakra tekintettel 2016. júniusában) , illetve az elbíráláskor (azaz az ügydöntő határozat meghozatalakor) hatályos Btk. alapulvételével a vagyoni hátrány összege a 459. § (6) bekezdés c) pontja szerinti jelentős, így a cselekmény a Btk. 376. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pontja szerinti hűtlen kezelés büntetékének felel meg, ami szintén 1-től 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[100] Eközben a bűnsegéd a bűncselekmény elkövetéséhez másnak nyújt segítséget, amellyel hozzájárul – előmozdítja, megkönnyíti – a tettes tényállásszerű magatartását. A Btk. 14. § (2) bekezdésében [és az 1978. évi IV. törvény 21. § (2) bekezdésében] írt bűnsegély szándékos segítségnyújtás, azaz olyan cselekmény, amely előmozdítja vagy megkönnyíti a szándékos bűncselekmény elkövetését.

[101] A bűnsegéd felelősségének az az alapja, hogy elősegíti a szándékos bűncselekmény törvényi tényállásának a tettes által történő megvalósítását. A segítő magatartás nemcsak fizikai, hanem pszichikai jellegű is lehet. A fizikai bűnsegéd a tettesi alapcselekmény külső feltételeinek megteremtésében működik közre. További kritériumai a bűnsegélynek a segítségnyújtás szándékossága és a tettesi alapcselekmény szándékos volta. A részes (így a bűnsegéd) a tényállásszerű cselekményt nem megvalósítja, hanem hozzájárul ahhoz. A bűnsegéd a tétlessel (tettesekkel) szándékegységben cselekszik, amely azt jelenti, hogy fel kell ismernie: a tettes (tettesek) milyen jellegű bűncselekményt követ(nek) el, s azt is, hogy - fizikai vagy pszichikai támogatásban megnyilvánuló magatartása - alkalmas a tettesi cselekmény véghezvitelének előmozdítására (Kúria Bhar.278/2022/11.). A bűncselekmény elkövetéséhez nyújtott segítség általában tevékenység, de kivételesen mulasztás is lehet, azaz a bűnsegély nemcsak tevékenységben, hanem mulasztásban is megnyilvánulhat.

[102] A szándékegységre vont következtetés alapja, hogy az irányadó tényállás kellő pontossággal rögzíti mind a tettesi alapcselekményt, mind a részesi magatartást, illetve a tettesi és a részesi magatartás közötti oksági kapcsolat felismerhető.

[103] A tényállásból kitűnően Terhelt2 II. rendű vádlott fia felhívására kötötte meg a valótlan ügynöki szerződéseket, amelyek alapján bankszámlájára különböző összegek érkeztek jutalék címén. Terhelt2 II. rendű vádlott a cég2 Kft. és cég4 Zrt.-nek ügynöki tevékenységet nem végzett, erről nyilvánvalóan tudott, mint ahogyan az egész folyamatról is, hiszen már a cég1 Kft.-vel 1996. évben ugyanilyen ügynöki szerződést kötött. A fia által vezetett gazdálkodó szervezetekkel szerződésben álló gazdasági társaságok különböző összegű jutalékokat utaltak a bankszámlájára, azaz a 10 %-os mértékű felárnak megfelelő összegű vagyoni hátrány okozásában segítséget nyújtott az I. rendű vádlott részére, tehát ezen közreműködéssel I. rendű vádlottnak a hűtlen kezelés elkövetésében segédkezett. A cselekmény körülményeiből II. rendű vádlott nem gondolhatott másra, mint arra, hogy magatartásával az I. rendű vádlott cselekményét segíti elő, hiszen az I. rendű vádlott kérésére kötötte meg a színlelt ügynöki megbízási szerződéseket, ilyen ügynöki szerződéseket kötött már 1996. évben a BKhoz fűződő cég1 Kft.-vel is, a bankszámlája felett az I. rendű vádlottnak is volt rendelkezési jogosultsága, amely tények kellő alapjául szolgálnak az I. rendű és a II. rendű vádlott szándékegységének fennállására vont jogi - és nem ténybeli - következtetésnek.

[104] Terhelt2 II. rendű vádlott 2013. július 1. napját megelőzően elkövetett vagyoni elleni cselekménye az I. rendű vádlottal egyező minősítés nyomán tehát az rBtk. (1978. évi IV. törvény) 319. § (1) (3) bekezdés b) pontja szerinti jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetétéhez nyújtott bűnsegély, ami a Btk. 376. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pontja szerinti hűtlen kezelés büntetete bűnsegélyének felel meg.

[105] Az sértett1-vel szerződő cég2 Kft. és a cég5 Zrt. ügyvezetői azon tevékenységükkel, amely szerint az I. rendű vádlottal való megegyezés eredményként az

általuk képviselt gazdasági társaságok a valós vételárhoz képest 10 %-kal többet kaptak az eladott termékek, gépek vételáraként, amely 10 %-os felárat a II. rendű vádlottal megkötött valótlan ügynöki szerződések útján jutalékként II. rendű vádlott részére kifizették tudván arról, hogy ez a 10 %-os felár a termékértékesítéssel érintett kft-nél kárként (vagyoni hátránnyként) jelentkezik, Terhelt2 II. rendű vádlottal egyetemben elősegítették az I. rendű vádlott cselekményét.

[106] Kétségtelen, hogy a bűnsegéd cselekményének minősítése a tetteséhez igazodik, a Btk. 14. § (3) bekezdése értelmében ugyanis a részesekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni. A részes cselekménye tettesi bűncselekményt feltételez, amiből egyenesen következik a részesi bűncselekmény járulékos jellege, ekként (eltekintve azoktól a tényállásoktól, amelyeknél a fogalmilag részesi cselekmény sui generis bűncselekmény) a részesi cselekmény minősítése azonos a tettesi alapcselekménnyel, így a részesi cselekményre is a tettesi bűncselekmény büntetési tétele vonatkozik (3/2011.BJE határozat). Ez azt jelenti, hogy e bűncselekmény elkövetőjének segítséget nyújtó elkövetők, a bűnsegédek bűncselekményének minősítése a tettes bűncselekménye minősítéséhez igazodik. A bírói gyakorlat is egységes, miszerint abban az esetben, ha a hűtlen kezelés elkövetője az okozott vagyoni hátrány összegét több bűnsegéd közreműködésével okozza, úgy a bűnsegédek felelőssége nem az általuk nyújtott segítséggel okozott vagyoni hátrány-részhez, hanem az összes vagyoni hátrány alapján megállapított tettesi minősítéshez igazodik; azt a tényt, hogy magatartásuk a hűtlen kezeléssel okozott vagyoni hátrány mértékének mekkora részéhez járult hozzá, a büntetés kiszabása körében lehet értékelni (Kúria Bfv.1379/2020/6.).

[107] A cég4 Zrt. vezérigazgatója, Terhelt3 IV. rendű vádlott a 2011. augusztus 25. és 2012. október 9. napja között elkövetett magatartásával csupán 2 710 989 forint összegű – az elkövetéskori büntető anyagi jogi szempontból szintén jelentősnek minősülő - vagyoni hátrányt eredményező tevékenységét segítette elő Terhelt1 I. rendű vádlottnak, hiszen nem tudott arról, hogy I. rendű vádlott milyen további jogügyletekben jár vagy járt el hasonlóan. A rendelkezésre álló adatok szerint – az irányadó tényállásból következően –Terhelt3 IV. rendű vádlott nem ismerhette fel, hogy a tettes Terhelt1 I. rendű vádlott milyen további köteleességszegő magatartásával milyen további vagyoni hátrányt okoz, így a 2 710 989 forint összegű vagyoni hátrány okozásán túli cselekmény vonatkozásában nem állítható alappal, hogy az I. rendű vádlottal szándékegységben cselekedett, azaz hogy fizikai vagy pszichikai támogatásban megnyilvánuló magatartása alkalmas lenne az sértett1-nél 2013. július 1. napját megelőzően bekövetkezett teljes 26 437 596 forint összegű vagyoni hátrányt eredményező tettesi cselekmény előmozdítására.

[108] Terhelt3 IV. rendű vádlott 2013. július 1. napját megelőzően elkövetett fenti cselekménye az 1978. évi IV. törvény 319. § (1) (3) bekezdés b) pontja szerinti jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetettéhez nyújtott bűnsegély. A vagyoni hátrány összege IV. rendű vádlott által elkövetett bűncselekmények halmazatában álló utolsó részcsselekmény idején (2014.08.18.) hatályos és az elbíráláskor is hatályos Btk. 459. § (6) bekezdés b) pontja szerinti nagyobb vagyoni hátránynak felel meg, ezért IV. rendű vádlott ezen cselekménye a Btk. 376. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pontja szerinti hűtlen kezelés büntetettének bűnsegélye.

[109] Tovább haladva a Btk. 1. § (1) bekezdésében írt alapelv nyomán, a vádlottak által 2013. július 1. napját követően elkövetett vagyoni viszonyokat sértő cselekmények a Btk. 374.§ (1) bekezdésében meghatározott gazdasági csalás büntettének felelnek meg.

[110] Az I. és II. rendű vádlottak védőjének álláspontjától eltérően a vádlottak 2013. július 1. napját követően megvalósított magatartása nem a hűtlen kezelés büntettének megállapítására alkalmas, mivel a színlelt szerződések megkötésével többletmagatartás tanúsítására került sor. A hűtlen kezelés és a gazdasági csalás törvényi tényállási elemeinek összevetéséből megállapítható, hogy a gazdasági csalás tényállása speciális a hűtlen kezeléshez képest (Pécsi Ítéltábla Bf.I.47/2018/5.).

[111] A már fentebb kifejtettek értelmében az irányadó tényállás szerint I. rendű vádlott rábírására Terhelt2 II. rendű vádlott mint egyéni vállalkozó a cég4 Zrt. képviseletében eljáró IV. rendű vádlottal, a cég2 Kft. képviseletében eljáró BKnal és a cég3 Kft. képviseletében eljáró MSral valótlán ügynöki megbízási szerződést kötött, amelynek értelmében közvetői tevékenységet végez jutalék ellenében. A szerződést kötő valamennyi fél már a szerződés létrejöttékor is tudta, hogy a szerződés valótlán tartalmú, az abban foglaltakat II. r. vádlott nem fogja teljesíteni. Az irányadó tényállás alapján egyértelmű munkamegosztás körvonalazódik az I. rendű, valamint a II. és IV. rendű vádlottak viszonylatában; az I. rendű vádlott volt, aki kitalálta, majd személyesen megbeszélte a termékeket, gépeket értékesítő gazdasági társaságok képviselőivel a színlelt jogügylet létrehozásának tényét, okát, célját és annak részleteit, majd az I. rendű vádlott elképzelését II. rendű vádlott és a vele ügynöki megbízási megállapodást kötő társaságok képviselői – köztük IV. rendű vádlott - a színlelt ügynöki szerződések megkötésével váltották valóra.

[112] A gazdasági csalás bűncselekménye a színlelt gazdasági tevékenység kifejtésének megkezdésével lép a kísérlet szakába és a vagyoni hátrány bekövetkezésével befejezett. A bűncselekménynek az az elkövetője, aki az elkövetési magatartást megvalósítja, azaz a színlelt gazdasági tevékenységet kifejti. Rendbelisége a csaláshoz hasonlóan a sértettek számához igazodik, akinél a vagyoni hátrány bekövetkezett.

[113] Ahogyan az már fentebb kifejtésre került, a színlelt szerződések eredményeként a vagyoni hátrány formálisan a cég2 Kft-nél, a cég4 Zrt-nél és a cég3 Kft-nél jelentkezett, azonban ténylegesen az sértett1-nél és a 2 sértettnél következett be, mivel az I. rendű vádlott ötlete alapján ezen utóbbi gazdasági szereplők fizettek többet a beszerzett termékekért és gépekért azért, hogy a többletösszegek a valótlán ügynöki szerződések útján Terhelt2 II. rendű vádlotthoz kerüljenek. Terhelt2 II. rendű vádlott színlelt ügynöki megbízási tevékenysége következtében 2013. július 1. napját követően tehát az sértett1-nél és a 2 sértettnél következett be vagyoni hátrány, azaz II. rendű vádlott cselekménye általánosan 2 rendbeliként minősül.

[114] A sértettek számához igazodóan a gazdasági csalás büntette 2 rendbeli, amely mellett a Btk. 6. (2) bekezdésében írt folytatólagos elkövetés valamennyi ismérve is fennáll. A szövetkezet sérelmére BK részvételével elkövetett cselekmények során a bűncselekmény vagyoni hátrány bekövetkezésének időpontjára tekintettel a Btk. hatálya alatt vált befejezetté, melynek eredményeként a szövetkezetnél 692 755 forint összegű vagyoni hátrány keletkezett, ami a halmazatban álló utolsó részcselekmény elkövetésének időpontjában és a jelenleg hatályos anyagi jogi rendelkezések szerint mind I., mind II. rendű vádlott esetén a Btk. 459. § (6) bekezdés b) pontjában írt nagyobb vagyoni hátránynak felel meg. Az sértett1 sérelmére 2013. július 1-jét követően megvalósított cselekmény eredményeként e sértettnél 35 336 997 forint vagyoni hátrány keletkezett, ami az elkövetéskor és az elbíráláskor is jelentős [Btk. 459. § (6) bekezdés c) pont].

[115] Előzetes megállapodásuk és a cselekmény feltárt szervezettsége miatt I. és II. rendű vádlottak esetén megállapítható a Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pont szerinti bűnszövetség, valamint a cselekmények száma és a rendszeres haszonszerzési célzat miatt a Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pont szerinti üzletszerűség is. Az üzletszerűség esetében a célzatosságból fakad, hogy a hasznot – mivel az nem eredményként szerepel a definícióban – az elkövetőnek nem kell ténylegesen realizálnia. Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a törvényi szövegezésből eredően közömbös, hogy az elkövető saját vagy más haszna érdekében követi el a bűncselekményeket (BH 2008.174.).

[116] A bűnszövetségről pedig a Legfelsőbb Bíróság IV. számú Büntető Elvi Döntése adott iránymutatást, ami – egyező anyagi jogi szabályozás alapján – továbbra is helytálló. A bűnszövetség lényege a bűncselekmények – azaz egynél több bűncselekménynek – szervezett elkövetése, vagyis magának a bűnözésnek a megszervezése. Így ez a társtettesiséghoz képest minőségileg eltérő és lényegesen nagyobb társadalomra veszélyességet tükröző formája. A bűnszövetséghez nem szükséges, hogy az elkövetők valamennyi cselekményre, azok részleteire kiterjedően előzetesen mindenben megállapodjanak, hanem e minősítő körülmény megállapíthatóságához elegendő a hallgatólagos, de félreérthetetlenül ismétlődő bűnözésre irányuló magatartás is (BH 2017.253.). A bűnszövetség létrejöttének előfeltétele, hogy a bűncselekmény alanya akár tettesként, akár részesként két vagy több személy legyen, az elkövetők megállapodása több bűncselekmény elkövetésére irányuljon, továbbá, hogy a megállapodás a cselekmények elkövetését időben megelőzze. Az irányadó tényállás alapján a bűnszövetség alapvető feltételét képező, számszerűségében is meghatározott személyi összetétel mellett a fenti ismérvek is nem vitásan teljesültek.

[117] A bűnszövetségre, az üzletszerű és a társtetteskénti [Btk. 13.§ (3) bekezdés] elkövetésre tekintettel Terhelt2 II. rendű vádlott 2013. július 1-jét követően az sértett1 sérelmére elkövetett cselekménye folytatólagosan, társtettesként elkövetett, a Btk. 374. § (1) bekezdés (3) bekezdés ba), bb) (5) bekezdés b) pontja szerinti gazdasági csalás büntette, a szövetkezet sérelmére megvalósított cselekménye pedig folytatólagosan, társtettesként elkövetett, a Btk. 374. § (1) bekezdés (3) bekezdés ba), bb) (4) bekezdés b) pontja szerinti

gazdasági csalás büntette, amely bűncselekményeket Terhelt1 I. rendű vádlott felbújtóként [Btk.14. § (1) bekezdés] valósította meg.

[118] A cselekmények közül az sértett1 sérelmére 2013. július 1-jét követően megvalósított cselekmény egy részét a II. rendű vádlott ugyan IV. rendű vádlottal együtt követte el, Terhelt3 IV. rendű vádlott büntetőjogi felelőssége azonban a gazdasági csalás elkövetése útján az 1 sértett1 Kft-nél összesen keletkezett 35 336 997 forintból csupán 825 500 forint összeg erejéig áll fenn.

[119] A Btk. 13. § (3) bekezdése szerint társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását, egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg. Nem vitás, hogy jelen esetben mindkét (II. és IV. rendű) vádlott tudta, hogy az I. rendű vádlott által felvázolt, majd később írásba foglalt színlelt szerződések létrejöttéhez beleegyezésük, majd mindkettőjük aláírása is szükséges, és azt is, hogy a másik az aláírását fogja adni. Ekként az egymás tevékenységének ismeretében kifejtett magatartásuk együttesen eredményezte az 1 sértett1 Kft-nél a vagyoni hátrányt. Terhelt3 IV. rendű vádlott azonban az irányadó tényállás szerint a gazdasági csalás elkövetési magatartását, azaz a színlelt gazdasági tevékenységet azáltal fejtette ki, hogy a cég4 Zrt. igazgatójaként II. rendű vádlottal olyan valótlan ügynöki szerződéseket kötött, amiből az 1 sértett1 Kft-nek 825 500 forint összegű – azaz a Btk. 459. § (6) bekezdés b) pontja szerinti nagyobb - vagyoni hátránya keletkezett.

[120] Ami a társtettesi közreműködés tudati oldalát illeti, kétségtelen, hogy a társtettes tudatának a tettestárs által kifejtett elkövetési magatartás lényeges mozzanataira kell kiterjednie, ami pedig nem azonos az elkövetés minden részletének ismeretével. A társtettség törvényi fogalmának célja, hogy a bűncselekmény egészéért feleljenek azok is, akik saját magatartásukkal – tevésükkel vagy mulasztásukkal – annak egy részét valósították meg [Kúria Bhar.II.495/2021/41. (BH2022. 174.)]. Az is igaz, hogy a társtettesi szándékegység nem feltételez előzetes megállapodást, szóbeli megegyezést; a tett közös végrehajtásában megmutatkozó egyetértés akár a cselekedet helyszínén is létrejöhet. Az elkövető mindig maga választja meg magatartásának módját, ami – értelemszerűen – helyzeti előnyéből fakadó lehetőség. Ha nem korlátozza a külvilág számára világosan és a másik elkövető számára kifejezetten saját magatartása hatókörét, akkor az egyidejű, azonos térben, egymás észrevehető, elérhető – ekként közvetlen – közelségében kifejtett elkövetői (tettesi és részesi) magatartások kölcsönösen szándékegységben vannak.

[121] Jelen esetben azonban a színlelt gazdasági tevékenységre vonatkozó megállapodás megkötésére I. rendű vádlott közvetítése útján olyan módon került, hogy II. rendű és IV. rendű vádlottak nem is találkoztak egymással. Ilyen külvilágbéli fizikai feltételek mellett nincs észszerű alapja és ennél fogva indoka annak a következtetésnek, hogy IV. rendű vádlott magatartásának tudattartalma átfogta a másik elkövető (II. rendű vádlott) teljes, azaz BK és MS ügyvezetéseiben álló gazdasági társaságokat érintő valótlan tartalmú ügynöki szerződésekkel kapcsolatos magatartását is. A rendelkezésre álló adatok szerint nem állítható tehát, hogy IV. rendű vádlott észlelte, tudott arról, hogy II. rendű vádlott más gazdasági szereplőkkel létrehozott színlelt ügynöki tevékenység útján az 1 sértett1 Kft-t

további vagyoni hátrány érte. Az irányadó tényállásból nem következik, hogy IV. rendű vádlott II. rendű vádlottnak a cég2 Kft. és a cég3 Kft. képviselőivel együtt kifejtett magatartását észlelte, és saját magatartását kifejezetten, és célzatosan ahhoz igazította.

[122] Ezért IV. rendű vádlott által 2013. július 1. napját követően megvalósított vagyon elleni cselekmény helyesen folytatólagosan, társtettesként, nagyobb vagyoni hátrány okozó, bünszövetségben elkövetett gazdasági csalás büntettének minősül [Btk. 374. § (1) bekezdés (3) bekezdés ba) alpont (4) bekezdés b) pont 1. fordulat].

[123] Mindezen túlmutató más kérdés, hogy Terhelt3 IV. rendű vádlott esetében sem a saját, sem az általa képviselt gazdálkodó szervezet anyagi haszna nem érhető tetten. Hangsúlyozni kell azonban, hogy gazdasági csalásnál a jogtalan haszonszerzés az elkövető célzataként került meghatározásra és nem eredményeként. Nincs jelentősége annak, hogy kinek a haszna (tehát az elkövető vagy kívülálló harmadik személy haszna) érdekében történik a cselekmény végrehajtása. Nincs jelentősége annak sem, hogy valóban realizálódik is e haszon vagy sem, illetve, hogy az elkövető vagy esetleg más személy gyarapodik a bűncselekmény által. Jelen ügyben a sértetti oldalon bekövetkezett vagyoni hátrány döntő része elsőként 'jutalék' formájában II. rendű vádlott bankszámláján, majd a pénzüsszegek felvétele miatt I. rendű vádlottnál realizálódott, azaz a cselekmény e vádlottak esetében eredményezett ténylegesen jogtalan haszonszerzést, IV. rendű vádlottnál nem. Mindezt azonban a büntetés kiszabás körében lehet és kell is értékelni.

III.2. A pénzmosás

[124] Külön vizsgálat tárgyát képezi, hogy az egyes vádlottaknak a 2013. július 1. napját megelőzően, illetve azt követően megvalósított cselekménye milyen további bűncselekmény(ek) törvényi tényállási elemeit merítette ki, ugyanis valódi heterogén alaki bűnhalmazat valósul meg, ha a terhelt egy magatartása több bűncselekményt valósít meg. Ennek kapcsán elsőként azt kell vizsgálni, hogy az adott terhelt terhére rótt magatartás - főszabályként - kimeríti-e maradéktalanul több bűncselekmény törvényi tényállási elemeit is. Ha pedig ez megállapítható az irányadó tényállás alapján, akkor meg kell vizsgálni azt is, hogy van-e olyan általánosan alkalmazott jogelv (például a specialitás, a konzumpció, a szubszidiaritás és az alternativitás) vagy anyagi jogi szabály (összetett vagy összefoglalt bűncselekmény), ami a bűncselekmény-halmazatot feloldja és látszólagossá teszi. Az alaki halmazat akkor lesz valóságos, ha ez utóbbi kérdés nemlegesen válaszolandó meg; ha azonban az első kérdésre adott válasz is nemleges - a terhelt tényállásban foglalt magatartása nem meríti ki a más bűncselekmény törvényi tényállását is - akkor a második kérdés értelemszerűen nem is vizsgálható.

[125] Jelen esetben a jogi helyzetet a fentiekhez képest még bonyolultabbá teszi az a körülmény, hogy II. és IV. rendű vádlottak 2013. július 1. napját megelőzően részesként követték el a hűtlen kezelés büntettét (hiszen gazdasági csalás bűncselekménye nem létezett).

Ez azt jelenti, hogy ők maguk a vagyon elleni és közbizalom elleni cselekmények tekintetében tényállási elemet nem valósítottak meg, csupán ahhoz szándékosan segítséget nyújtottak. (Felbujtói alakzatnál a felbujtó pedig szándékosan rábírja a tetteseket, akik a tényállásszerű magatartást megvalósították.) Ez a közreműködés a vagyon elleni cselekmények tekintetében tényálláson kívüli magatartás, melyhez képest jelen esetben nem a vagyon elleni bűncselekmények tényállási elemeit kellett vizsgálni, hanem azt, hogy a terheltek azokhoz nyújtott részesi magatartása kimeríti-e egyúttal a pénzmosási és a korrupciós bűncselekmény törvényi tényállási elemeit is, és ha igen, milyen elkövetői minőségben.

[126] Ennek nyomán a hűtlen kezelésben való közreműködés mellett Terhelt2 II. rendű és Terhelt3 IV. rendű vádlottat érintően külön vizsgálat tárgyát képezi, hogy a pénzüsszegeknek valótlánul jutalék címén történő, 2013. július 1. napját megelőzően Terhelt1 II. rendű vádlott bankszámlájára történő utalása, majd I. rendű vádlott általi felvétele hogyan értékelhető, az bűncselekményt valósít-e meg, ha igen, milyen bűncselekményt. Az ítéltábla álláspontja szerint ezen magatartásukkal II. és IV. rendű vádlottak pénzmosási bűncselekményt valósítottak meg.

[127] Mivel a 2013. július 1-jét megelőzően megvalósított vagyon elleni cselekmények hűtlen kezelésnek minősülnek, ezért a terheltek esetében e bűncselekmények elkövetési magatartását tettesként megvalósító elkövetők személye is más lesz, melyből következően a pénzmosás megállapítására alkalmas cselekmény elkövetési magatartásai sem ugyanazok az egyes terheltek esetén.

[128] A pénzmosás lényege, hogy a törvény korábbi büntetendő cselekményből származó dolgokra elkövetett járulékos magatartásokat rendeli önállóan büntetni. A törvény a pénzmosást mint valamely büntetendő cselekményből származó dolog valóságos eredetét leplező cselekményt kiemelte a lehetséges „büntetlen utócselekmények” köréből. Éppen azért, mert pénzügyi művelet tárgyává válva különösképpen alkalmas a valós eredet leplezésére, ami önmagában veszélyes a társadalomra, ezért nem engedi a bűnös úton szerzett dolog „tisztára mosását”. [Kúria Bfv.736/2023/7. (BH2024.202.)].

[129] A „pénzmosás” kifejezés minden olyan eljárást magában foglal, amely arra irányul, hogy lehetetlenné tegye az illegálisan szerzett - bűncselekményből származó - pénz eredetének azonosíthatóságát, és azt legális forrásból származónak tüntesse fel. A pénzmosás nem önálló, hanem járulékos bűncselekmény, a bűnkapcsolat egy formája, így feltételezi azt, hogy megvalósulását megelőzi valamely másik bűncselekmény, amelyből származó jövedelem eredetét az elkövető a pénz bűjtatása vagy integrálása révén próbálja leplezni, és a bűnös úton szerzett jövedelmét a legális gazdaságba visszaforgatni. A cselekménynek lényegében három fázisa különíthető el: az elhelyezés, a bűjtatás és az integrálás. E három mozzanat együtt jelenti a pénz legalizálásának folyamatát. Olyan pénzügyi manőverek (átutalás, átváltás, befektetés stb.) sorozatáról van szó, amelyben a pénz eredeti bűnös származása követhetlenné válik.

[130] A pénzmosás alapbűncselekmény hiányában nem valósulhat meg, csak akkor tényállásszerű, ha az elkövető az általa vagy a más által elkövetett bűncselekmény elkövetéséből származó dolog eredetét leplezi. A pénzmosás járulékosága miatt mindig meg kell hogy előzze valamilyen másik bűncselekmény, amelynek a jövedelmét legalizálni, tisztára mosni próbálják, a jövedelmet így lehet "beforgatni" a legális gazdaság szférájába. A pénzmozgás alapfeltétele, hogy a büntetendő cselekményből származzon vagy, a büntetőjogilag értékelendő magatartás pedig ennek eredetének, a vagynon fennálló jognak, a vagyon helyének és ezek változásának elfedése, elleplezése.

[131] Következésképpen az alapbűncselekmény és a pénzmosás esetében valóságos heterogén alaki halmazat általában nem jöhet létre, azaz egy elkövetési magatartás (vagy magatartás sorozat) egyidejűleg az alapbűncselekmény és a pénzmosás törvényi tényállását nem merítheti ki (Kúria Bfv.830/2017/16.).

[132] Az alapbűncselekmény megvalósulását követően fiktív jogcím alapján végzett banki művelet már az alapcselekménnyel szerzett dologgal az eredet leplezése céljából végzett pénzügyi tevékenység, hiszen elkövetői oldalról létezett egy eleve fiktív jogügylet, amelyből származó pénznek a banki művelet körében fiktív jogcímmel -jutalékként- történt átutalása a külvilág szereplői számára az illegális eredetet felismerhetetlenné tette, azaz legálisnak mutakozó eredetet keletkeztetett [Kúria Bfv.1085/2012/12. (BH 2014.7.)].

[133] Az alapbűncselekmény lehet befejezett, de a részcsselekmények megvalósulását követően is lehet a pénzmosás tényállásszerű. Így például, ha az elkövető a kábítószer-kereskedésből éveken át szerzett jövedelmét használja fel gazdasági tevékenysége során, vagy azzal pénzügyi műveleteket végez. A pénzmosás nem csupán a legutolsó részcsselekmény elkövetését követően, hanem már akkor megvalósul, amikor az elkövető a kábítószer-kereskedésből származó pénzt első ízben tisztára mossa, így teremtve lehetőséget arra, hogy a bűncselekményből származó, folyamatosan beáramló pénz eredetét elfedje (Kúria Bfv.I.830/2017/16.).

[134] Jelen ügyben 2013. július 1. napját megelőzően a pénzmosás onnan kezdődik, amikor a büntetendő cselekményből, azaz a hűtlen kezelésből származó pénzösszeg már nem a valós – a szerződésben szereplő – felek között mozog, hanem olyan személyek között, akiknek az alapszerződéshez nincs közük. A 10 %-os felárral egyező mértékű pénzösszegek vonatkozásában ez a helyzet. Ezen bűnös úton szerzett pénzösszegek jutalékként való átutalása azokat legális forrásból származónak tüntette fel, a pénzösszegek eredetének azonosíthatósága a kívülállók számára lehetetlenné vált. A pénzmosás elkövetési magatartását kimerítő megszerzés megvalósul, ha a terhelt az alapbűncselekmény elkövetése során a bankszámlájára utalt pénzt a saját érdekében felhasználja [Kúria Bfv.II.545/2022/9. (BH2023. 210.)]. A bűnös úton szerzett dolog (jellemzően pénz) pénzügyi (banki) művelet tárgyává válva különösképpen alkalmas a valós eredet leplezésére [Kúria Bfv.II.1.374/2020. (BH2021. 278.)]. I. és IV. rendű vádlottak ezen magatartása – I. és II. rendű vádlottak védőjének

érvelésével ellentétben - semmiképp nem azonosítható a Kúria 29. BK. vélemény I. pontjában írt azon iránymutatással, amely szerint az idegen vagyon kezelésével megbízott személy azzal, hogy a sikkasztás, hűtlen kezelés vagy a szándékos rongálás által okozott hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) a sértett megtévesztésével utóbb eltünteti vagy csökkenti, a sikkasztás, hűtlen kezelés vagy szándékos rongálás mellett a csalást nem követi el.

[135] Az 1978. évi IV. törvénynek a 2013. június 30. napjáig hatályos 303. § (1) bekezdése szerint aki a más által elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő cselekményből származó dolog ezen eredetének leplezése céljából a) a dolgot átalakítja vagy átruházza, gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja, b) a dolgon fennálló jogot vagy az e jogban bekövetkezett változásokat, illetve azt a helyet, ahol a dolog található eltitkolja vagy elleplezi, c) a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (2) bekezdés akként rendelkezik, hogy az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki a más által elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő cselekményből származó dolgot a) magának vagy harmadik személynek megszerzi, b) megőrzi, kezeli, használja vagy felhasználja, azon vagy az ellenértékén más anyagi javakat szerez, ha a dolog eredetét az elkövetés időpontjában ismerte. A (3) bekezdés szerint az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki szabadságvesztéssel büntetendő cselekményének elkövetéséből származó dolgot ezen eredetének leplezése céljából a) gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja, b) a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe.

[136] Ezt össze kell vetni a Btk. (2012. évi C. törvény) rendelkezéseivel, amelyet tekintve megállapítható, hogy a halmazatban lévő utolsó részecselekmény idején (II. rendű vádlott esetén 2016. május 2. napján, IV. rendű vádlott esetén 2014. augusztus 18. napján) hatályos büntető törvény rendelkezései a pénzmosás szabályozását tekintve azonosak, de az elbíráláskor hatályos büntető törvény ettől eltérő.

[137] A halmazatban lévő utolsó részecselekmény(ek) idején hatályos Btk. 399. § (1) bekezdése szerint aki más által elkövetett büntetendő cselekményből származó a) dolgot átalakítja, átruházza, vagy a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe abból a célból, hogy aa) az ilyen dolog eredetét eltitkolja, elleplezze, vagy ab) a más által elkövetett büntetendő cselekmény elkövetőjével szemben folytatott büntetőeljárást megghiúsítsa, b) dolog eredetét, az ilyen dolgon fennálló jogot vagy az e jogban bekövetkezett változásokat, az ilyen dolog helyének változását vagy azt a helyet, ahol az ilyen dolog található, eltitkolja, vagy elleplezi, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (2) bekezdés kimondja, hogy az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó dolgot a) magának vagy harmadik személynek megszerzi, b) megőrzi, kezeli, használja vagy felhasználja, azon vagy az ellenértékén más anyagi javakat szerez, ha a dolog eredetét az elkövetés időpontjában ismerte. A (3) bekezdés értelmében az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki bűncselekményének elkövetéséből származó dolgot ezen eredetének leplezése, titkolása céljából a) gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja, b) a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe. A (4) bekezdés szerint a büntetés két évtől nyolc évig terjedő

szabadságvesztés, ha az (1)–(3) bekezdésben meghatározott pénzmosást a) üzletszerűen, b) különösen nagy vagy azt meghaladó értékre, c) pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény, szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet, vagy szabályozott ingatlanbefektetési társaság tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként, d) hivatalos személyként vagy e) ügyvédként követik el.

[138] A jelenleg hatályos Btk. 399. § (1) bekezdése szerint aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetét, a vagyonon fennálló jogot, a vagyon helyét, ezek változását elfedi vagy elleplezi, pénzmosást követ el. A (2) bekezdés szerint pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének, ezek változásának elfedése vagy elleplezése céljából a vagyont másról átveszi, elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, vagy arról rendelkezik. A (3) bekezdése akként rendelkezik, miszerint pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon másról való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel a) közreműködik a mással szembeni vagyoneklopbzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsításában, vagy b) a mással szembeni vagyoneklopbzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsítására törekszik. A (4) bekezdés értelmében pénzmosást követ el az is, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont a) megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, vagy b) megőrzi, elrejt, kezeli, használja, felhasználja, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik. Az (5) bekezdés alapján a büntetés büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást jelentős értéket meg nem haladó értékre követik el, míg a (6) bekezdés szerint a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást a) különösen nagy értékre, vagy b) jelentős értékre ba) üzletszerűen, bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy bc) hivatalos személyként követik el. A (7) bekezdés értelmében a büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást a) különösen jelentős értékre, vagy b) különösen nagy értékre ba) üzletszerűen, bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy bc) hivatalos személyként követik el.

[139] A hatályos Btk. pénzmosási tényállása tehát jelentős átalakuláson ment át a halmazatban lévő cselekmények utolsó rész-cselekménye(i) elkövetésének idején hatályos Btk. rendelkezéseihez képest. Ennek kapcsán rögzíthető, hogy a 2020. december 31-ig hatályban volt Btk. rendelkezéseihez képest az elkövetési tárgy lehetséges köre kiszélesedett (dolog helyett vagyon); az előkészület generálisan büntetendővé vált; az orgazdaság tényállásával való kollízió nem releváns már, mivel az orgazdaság megszűnt önálló bűncselekménynek lenni, azt a pénzmosás magában foglalja; a korábbi bűnpártoló jellegű

pénzmosás bűnpártolástól való elhatárolása egyértelmű lett. A saját cselekményből származó vagyona elkövetett pénzmosás nem önálló alakzat, a Btk. 399. § (1) bekezdése szerinti pénzmosás követhető el ilyen vagyona; a leplező (elfedő) célzatú (2) bekezdéses pénzmosásnál az alapcselekmény elkövetőjének esetleges részvétele a pénzmosásban az (1) bekezdésben meghatározott alakzathoz járuló bűnrészességgént értékelhető, azonban a (3) és (4) bekezdéses pénzmosásnál a bűnrészesi közreműködés elvárhatóságot kizáró okot testesít meg, és így büntetlenséget eredményez. Összességében véve sokkal tágabbra húzta a jogalkotó a felelősség határait, így az időbeli hatály szempontjából az új törvény vizsgálata szükséges, és csak a Btk. 399. § (9) bekezdésének esetében, illetve az ügyvédként történő elkövetés esetén merülhet fel az új törvény visszaható hatályú alkalmazása, illetve a büntetési tétel alsó határának megváltozása indokolhatja az új törvény alkalmazását (Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, szerkesztette: Karsai Krisztina, időállapot: 2024.08.01-től).

[140] Terhelt2 II. rendű vádlott olyan pénzösszeghez jutott hozzá, amiről tudta, hogy fia, az I. rendű vádlott által elkövetett bűncselekményekből származó pénz (hiszen fiktív szerződések alapján került hozzá, formálisan jutalék, de ténylegesen valótlan jogcím nélkül), amely összegek egy részét a IV. rendű vádlott által képviselt Zrt. utalta át részére. A hűtlen kezelés büntette mellett a pénz átutalására nem a termékértékesítési szerződésekben szereplő valós felek között került sor, így az utalással a vagyona eredetének elleplezése – mint a pénzmosás elkövetési magatartása – egyértelműen megállapítható. A bűnös tudattartam azon az alapon állapítható meg, hogy II. rendű vádlott tisztában volt azzal, hogy bankszámlájára olyan pénzösszegek érkeztek, amelyek nem illetik meg őt, és azok büntetendő cselekményből származnak, II. rendű vádlottnak nem volt arra valós jogcíme, hogy azokat megkapja. Az I. rendű vádlottal történő megegyezésre, a pénzösszegeknek a II. rendű vádlottal létrejött ügynöki szerződés keretében történő jutalékkifizetésre tekintettel a cég4 Zrt.-t érintően erről Terhelt3 IV. rendű vádlott is tudomással bírt. Ezen cselekmény egyértelműen kimeríti a pénzmosás tényállását.

[141] A hűtlen kezelés büntettét képező elkövetési időben (azaz 2013. július 1. napját megelőzően) a 10 %-os felárral egyező összegeknek a színlelt ügynöki megbízási szerződésre tekintettel Terhelt2 II. rendű vádlott bankszámlájára történő utalásában megvalósuló pénzmozgás, illetve a pénzösszegnek II. rendű vádlott által történő ekkénti megszerzése felróható II. rendű és – a Zrt.-tól származó jutalékösszeg keretéig – IV. rendű vádlottak terhére és mindez az alapcselekményben való közreműködésük mellett is értékelendő, hiszen a pénzmosás ezen alakzatát elkövetheti valaki a saját maga által elkövetett olyan bűncselekmény tekintetében is, amelyben bűnsegédként vesz részt. Ekként II. és IV. rendű vádlottak esetében a bűnsegédként elkövetett hűtlen kezelés büntette és a pénzmosás büntettének halmazata valóságos.

[142] A 2013. július 1. napját megelőzően elkövetett bűnsegédi hűtlen kezelés büntette mellett az irányadó tényállás szerint Terhelt2 II. rendű vádlott bankszámlájára közel 25 millió forint érkezett, amely összegből Terhelt3 IV. rendű vádlott rendelkezése alapján 2 466 561 forint került átutalásra. A már fentebb kifejtett, a Btk. 1. § és 2. §-ához kapcsolódó alapvetések nyomán II. rendű vádlott (mint megszerző) ekkénti cselekménye az üzletszerű elkövetésre tekintettel az 1978. évi IV. törvény 303. § (2) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a)

pontja szerinti 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett pénzmosás büntette, ami a halmazatban lévő utolsó részcselekmény elkövetésekor hatályos Btk. 399. § (2) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pontja szerinti, szintén 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett, illetve a jelenleg hatályos Btk. 399. (4) bekezdés a) pont (6) bekezdés b) pont ba) alpontja szerinti, szintén 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett – tehát jelenleg nem enyhébben büntetendő – pénzmosás büntettének felel meg.

[143] A Terhelt³ IV. rendű vádlott vezetése alatt álló Zrt. az I. rendű vádlott által elkövetett hűtlen kezelés büntette vagyoni hátrányából származó 10%-os felárat megkapta, amit IV. rendű vádlott a színlelt ügynöki szerződés alapján jutalékként II. rendű bankszámlájára utalt, azaz azt II. rendű vádlottra ruházta át. Ezen cselekménye az 1978. évi IV. törvény 303. § (1) bekezdés a) pontja szerinti 5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett pénzmosás büntette, ami az e vádlott által elkövetett cselekmények halmazatában lévő utolsó részcselekmény elkövetésekor (2014. augusztus) hatályos Btk. 399. § (2) bekezdés b) pont szerint, 1-5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett, míg a jelenleg hatályos Btk. 399. (4) bekezdés b) pont (5) bekezdés szerinti, 5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett – azaz az előbbihez képest enyhébben büntetendő - pénzmosás büntettének felel meg.

[144] A pénzmosás folytatólagos, ha a tettes azonos akaratelhatározásból akár több alaphűcselekményből származóan szerez vagyont rövid időközönként, több alkalommal. Ilyen szempontból az is közömbös, hogy az alaphűcselekményt egy vagy több személy követte-e el. Ennek okán a 2013. július 1. napját megelőzően bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntette mellett II. és IV. rendű vádlottak pénzmosási cselekménye is folytatólagosan elkövetettnek minősül a többszöri utalásra tekintettel.

[145] Kétségtelen, hogy II. és IV. rendű vádlottak e cselekményüket az I. rendű vádlott kezdeményezésére és felhívására valósították meg, de I. rendű vádlott nem büntethető, mivel az elbíráláskor hatályos Btk. 399. § (9) bekezdése kimondja, hogy nem büntethető a felbújtó vagy a bűnsegéd, ha a (3) vagy a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekményt az általa elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyponra követi el. Ezért I. rendű vádlott büntetőjogi felelőssége pénzmosás miatt a tettesként megvalósított hűtlen kezelés büntette mellett nem áll fenn.

[146] A vagypon elleni cselekmény elkövetésének azon szakaszában, amikor azok elkövetése gazdasági csalás bűncselekménynek minősül (azaz a 2013. július 1. után elkövetett vagypon elleni cselekmények), pénzmosás nem valósult meg a 'jutalékok' összegének a II. rendű vádlott bankszámlájára történő átutalásával. E körben egyetértve I. és II. rendű vádlottak védőjének érvelésével, II. rendű vádlott esetében a gazdasági csalásból származó haszon realizálódása történt meg, amikor az utalás megtörtént és a pénzösszegek elkerültek a cég² Kft., a cég⁴ Zrt. és a cég³ Kft. számlájáról a II. rendű vádlott bankszámlájára. A pénzmosás egyes alakzatai elkövethetők a saját bűncselekményből származó dologra is, azonban mindig a vagypon elleni cselekmény befejezése, az abból származó haszon realizálása után; az alaphűcselekmény és a pénzmosás nem állhat egymással heterogén alaki

halmazatban, egy elkövetési magatartás vagy magatartássorozat egyidejűleg az alaphűncselekmény és a pénzmosás törvényi tényállását nem merítheti ki (BH2019. 125. I.).

[147] Terhelt1 I. rendű vádlottnak azonban az irányadó tényállás [31] bekezdésében írt azon cselekménye, amely szerint a bűncselekményekből származó anyagi előny felhasználásával 3 év alatt az 1 sértett2 Kft.-ben további üzletrészeket vásárolt, így 510 000 forintról 2016. júniusával bezárólag 49 130 000 forintra emelkedett az üzletrészeinek névértéke, pénzmosás bűncselekményét képezi, mivel I. rendű vádlott ezzel egy olyan további elkövetési magatartást fejtett ki, ami pénzmosás bűncselekményeként értékelendő.

[148] A gazdasági csalás esetén ugyanis a részesnél, így a felbűjtónál sem követelmény a szerzett vagyoni előnyből (vagyoni hátrányból) részesedés. Az adott ügyben a gazdasági csalás megvalósulását követően a gazdasági csalás elkövetéséből származó pénzüsszegeknek II. rendű vádlott bankszámlájáról történő felvételét követően, abból az 1 sértett2 Kft.-ben további üzletrészek vásárlása a külvilág szereplői számára az illegális eredetet felismerhetetlenné tette, így az üzletrészek megvásárlása legális eredetet mutatott.

[149] Ahogyan arra a másodfokú bíróság fentebb már utalt, alapvetés, hogy egy elkövetési magatartás (vagy magatartás sorozat) egyidejűleg az alaphűncselekmény és a pénzmosás törvényi tényállását nem merítheti ki. Terhelt2 II. rendű vádlott bankszámlájára a valótlan jutalékok utalásával – amelyek az 1 sértett2 Kft.-nél és a szövetkezetnél vagyoni hátrányt okoztak – a gazdasági csalás bűncselekményével szerzett haszon realizálódott. E bűncselekményből származó pénzt azután Terhelt1 I. rendű vádlott a II. rendű vádlott bankszámlájáról készpénzben felvette, abból az 1 sértett2 Kft.-ben üzletrészeket vásárolt, ezáltal a bűncselekményből származó pénz eredetének leplezése érdekében azt elhelyezve bűjtatta, rétegezte. A gazdasági csalás bűncselekményből származó pénz legális gazdasági tevékenységre való fordítása megvalósítja a bűncselekményből való eredet leplezését, mivel az üzletrészekbe történő befektetést követően a kívülállók felé a vagyon eredete láthatatlanná válik, a vállalkozás így törvényes keretek között zajlik.

[150] Az irányadó tényállásból I. és II. rendű terhelték közötti előzetes megállapodásra van adat, másrészt az is megállapítható, hogy II. rendű vádlottnak mint az alaphűncselekmény elkövetőjének magatartása teljes egészében az I. rendű vádlott kizárólagos előnyszerzését célozta és az előny tényleges megszerzője – a megszerzett pénzüsszeg magára fordítása révén – az I. rendű terhelt volt. Terhelt1 I. rendű vádlott ezen – jelentős értékre elkövetett - cselekménye – az elsőfokú bíróságnak ezen indokolásbeli kiegészítéssel érvényes álláspontjával egyezően – folytatólagosan elkövetett, a halmazatban álló utolsó részűcselekmény elkövetésekor hatályos Btk. 399. § (3) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pontjában írt pénzmosás büntettének felel meg az üzletszerű elkövetésre tekintettel, ami 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A cselekmény az elbíráláskor hatályos Btk. 399. § (1) bekezdés szerinti úgynevezett dinamikus pénzmosás: aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetét a vagyonon fennálló jogot, a vagyon helyét, ezek változását elfedi, vagy elleplezi, ami a jelentős értékre és az üzletszerűen elkövetésre

tekintettel (6) bekezdés b) pont, ba) alpontja szerint minősül, ami nem enyhébben, hanem szintén 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

III.3. A korrupciós bűncselekmény

[151] Ami a vádlottak által megvalósított cselekmények további – a korrupciós bűncselekményt érintő - jogi minősítését illeti, ki kell térni arra, hogy az elkövetéskor hatályos Btk. 291. § (1) bekezdése szerint a vesztegetés elfogadása büntettét követi el, aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, avagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért (ún. passzív gazdasági vesztegetés). A 2020. évi XLIII. törvény 58. § 8. pontja módosította a 291. § (1) bekezdést, abban „a rá tekintettel harmadik személynek” szövegrész helyébe az „a rá tekintettel harmadik személy által kért vagy harmadik személynek” fordulat lépett azon indok mentén, miszerint a jogalkotó a kialakult gyakorlati jogértelmezésnek megfelelően a normaszövegben is egyértelműen rendezni kívánta, hogy a jogtalan előny elfogadójával vagy kérőjével való egyetértés csak akkor tényállásszerű, ha azt (vagy annak ígéretét) az egyetértő személyére tekintettel fogadják el vagy kérik (a 2020. évi XLIII. törvény 58. §-hoz fűzött indokolás).

[152] Az elbíráláskor hatályos Btk. 291. § (1) bekezdése szerint tehát a vesztegetés elfogadása büntettét az követi el, aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, avagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személy által kért vagy harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért. A cselekmény - súlyosabb - minősített esete valósul meg, amennyiben az elkövető a jogtalan előnyért a köteleességét megszegi [Btk. 291. § (2) bekezdés a) pont, (3) bekezdés b) pont], illetve ha a bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követi el [Btk. 291. § (2) bekezdés b) pont, (3) bekezdés c) pont].

[153] A köteleességet nem a büntető jogszabály határozza meg. A köteleesség alapulhat jogszabályon, normatív utasításon vagy más közjogi szervezetszabályozó eszközön, egyedi ügyekkel kapcsolatos utasításon, intézkedésen, munkaköri leíráson, parancson stb. Jelen esetben Terheltl I. rendű vádlott az általa képviselt kft. és szövetkezet vezető tisztségviselőjeként egyfelől a 2014. március 14. napjáig hatályos gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 30. §-ának (2) bekezdésében és a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 2014. március 14. napjáig hatályos 33. §-ának (1) bekezdésében írt azon köteleességét, amely szerint a vezető tisztségviselő az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal köteles eljárni és a gazdasági társaság (szövetkezet) érdekeinek elsődlegessége alapján köteles feladataikat ellátni, másfelől a 2014. március 15. napjától hatályos Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. törvény) 3:112. §-ának (2) bekezdésének és 3:347. §-ának (1) bekezdésében írt azon köteleességét szegte meg, amely szerint a vezető tisztségviselő a társaság (szövetkezet) ügyvezetését a gazdasági társaság (szövetkezet) érdekeinek elsődlegessége alapján látja el.

[154] A passzív gazdasági vesztegetés elkövetési magatartásai a jogtalan előny kérése, az előnynek vagy az ígéretének elfogadása, illetve az előny kérőjével vagy elfogadójával egyetértés. Az előny kérése az előny adására vonatkozó óhaj kifejezését, a korrupciós kapcsolat kezdeményezését jelenti. A kérésnek az elkövető tevékenységével kapcsolatban kell megvalósulnia. Az előny elfogadása a dolog átvételével, a szolgáltatás igénybevételével (a birtokviszonyok változásával), az előny ígéretének elfogadása pedig az átvételre irányuló beleegyező nyilatkozat kinyilvánításával valósul meg. Az előny kérésével, elfogadásával (adásával) és ígérésével a bűncselekmény befejezetté vált; tehát a bűncselekmény megvalósulásához eredmény bekövetkezése nem szükséges. Jelen esetben tehát Terhelt1 I. rendű vádlott által az előny kérésével a bűncselekmény befejezett, az előny tényleges megszerzésére nem is volt szükség a befejezettséghez. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Az elkövető tudatának ki kell terjednie az előny és a tevékenysége közötti kapcsolatra.

[155] A bűncselekmény - súlyosabban fenyegetett - minősített esete, ha az elkövető a jogtalan előnyért a köteletségét megszegi. Ez alatt az adott szervezetre vonatkozó jogszabályokban és belső normákban előírt lényeges, az ügy érdemére kihatással lévő szabályok megszegését kell érteni. Nem jelent köteleességszegést olyan belső vagy más ügyviteli jellegű szabályok megsértése, amelyek jogilag nem szabályozottak. A törvény tartalmazza a korábbi Btk. (rBtk.) 258/A. § 2. pontjában írt azon kiterjesztő értelmező rendelkezést [rBtk. 300/A. § (1) bek.], amely szerint köteleességszegés a köteleességnek előny adásához kötött teljesítése is, tehát amikor a passzív vesztegető döntése egyébként megfelelt a vonatkozó jogilag kikényszeríthető szabályoknak, csak nem biztos, hogy ugyanazt a döntést hozta volna meg az adott előny nélkül is [Kúria Bfv.79/2020/7. (BH2021.187.)].

[156] A bírói gyakorlat szerint vesztegetés elfogadásának büntette kapcsán önálló intézkedésre jogosultnak minősül az a személy, aki az adott szerv működését vagy a szervvel kapcsolatba kerülő személyek jogait és érdekeit érintő lényeges kérdésekben dönthet, és elsősorban a vezető beosztású alkalmazottak, valamint az adott szerv képviselőjére jogosult személyek sorolhatók ide [Kúria Bfv.I.964/2016. (BH 2017.250.I.)].

[157] A vesztegetés lényege (mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályos szabályozás alapján) az, hogy az az előny, amit a passzív vesztegető kér, elfogad, vagy aminek az ígéretét elfogadja, jogtalan legyen. A vizsgált bűncselekmény megvalósulása ekként azon áll, hogy az előny kérése az I. rendű terheltnek az 1 sértett2 Kft. egyedüli ügyvezetőjeként és a 2 sértett elnökeként a termékek, gépek beszerzése során végzett tevékenységével kapcsolatban állónak, egyúttal jogtalannak tekinthető-e.

[158] Általánosságban, ha az elkövetőt és az előny kérésével érintett címzettet éppen a passzív vesztegető gazdálkodó szervezet részére (vagy érdekében) végzett tevékenysége fűzi az előny kéréséhez vezető kapcsolatba, az elsőként említett feltétel meglelte általában megállapítható. Más szóval, ha az elkövetőnek a gazdálkodó szervezet részére (vagy

érdekében) végzett tevékenysége teremti az alkalmat az előny kérésére, a cselekmény tényállásszerű. A kért előny pedig minden esetben jogtalan, ha az elkövető nem rendelkezik érvényes jogcímmel annak szolgáltatására [Kúria Bfv.II.801/2022/5. (BH2023. 179.)]. Következetes a bírói gyakorlat abban is, hogy valódi halmazat valósul meg, ha az előny vagy ígérete ellenében kifejtett elkövetési magatartás vagyon elleni bűncselekmény lehetővé tételében valósul meg [Kúria Bfv.881/2018/6., Kúria Bfv.III.560/2019. (BH2020.134.), Pécsi Ítéltábla Bf.II.178/2004. (BH2005.5.II.)].

[159] Az I. és II. rendű vádlottak védője által hivatkozott, felülvizsgálati eljárásban született eseti döntésben [Kúria Bfv.712/2021/14. (BH2022.119.)] a Kúria általánosságban egyetértett azon állásponttal, amely szerint a vagyon elleni (és más) bűncselekmény is elkövethető a vesztegetéssel valódi alaki halmazatban, azonban az ott tárgyalt esetben hiányzott a vesztegetés tényállási elemei közül az előnyszerzés jogtalansága, ezért nem került sor a vesztegetés mellett a vagyon elleni bűncselekmény megállapítására. A hivatkozott eseti döntés irányadó tényállása szerint a terheltek hivatásszerűen hitelügyintézésrel foglalkoztak, illetve tevékenységük erre irányult. A Kúria kifejtette, hogy mivel a hitelügyintézésnek értelemszerűen munkadíja van, amely a felek megegyezése alapján konkrét összegben, illetve jutalékos formában is megállapítható, a gazdálkodó szervezet tagjaként végzett hitelügyintézésért kapott ellenérték önmagában nem jogtalan, hiszen ez a ténylegesen elvégzett munkájának az ellenértéke, ami független attól, hogy ez az ügyintézés bűncselekményt valósított meg. Nem függhet az előny jogos vagy jogtalan jellege annak nagyságától sem; a munkadíj összege egyrészt a felek megállapodásának függvénye, míg a másik oldalról a kapott vagy ígért előny mértéke – ha az előny egyébként jogtalan – közömbös a vesztegetés megállapíthatósága szempontjából. A Kúria álláspontja szerint amennyiben a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében munkát végző személy által, a kívülálló személyekkel közösen elkövetett bűncselekményből származó előny részbeni megszerzését automatikusan egyúttal vesztegetésnek is tekintenénk, akkor ez a vesztegetés megállapítását objektivizálná, mert a vagyon elleni bűncselekményből származó vagyoni előny – kétszeres értékeléssel – egyúttal objektíve vesztegetési előnyként is funkcionálna.

[160] Önmagában az, hogy a korrupciós cselekmény lehetséges speciális alanya közösen követ el vagyon elleni bűncselekményt más, nem speciális alannal és abból előnye származik – ami vagyon elleni bűncselekményeknél rendszerint dolognak tekinthető –, összességében nem teszi automatikusan megállapíthatóvá a vesztegetésnek ezt a törvényi tényállási elemét. Mivel az előny jogtalan volta az alaptényállásnak az eleme, annak hiánya a vesztegetés megállapítását már önmagában kizárja. A kötelességszegés a vesztegetésnek csak a minősítő körülménye, azonban a Kúria a teljesség érdekében rámutatott arra is, hogy ez utóbbi elem sem volt megállapítható a terheltek terhére. A terhelteket ugyanis az a szerződéses kötelezettség terhelte, hogy a hitelügyintézésből fakadó feladataiknak tegyenek eleget, illetve az arra vonatkozó jogszabályi előírásokat tartsák be. A vesztegetés szempontjából kötelességszegés alatt az adott szervezetre vonatkozó jogszabályokban és belső normákban előírt lényeges, az ügy érdemére kihatással lévő szabályok megszegését kell érteni. Nem jelent kötelességszegést olyan belső vagy más ügyviteli jellegű szabályok megsértése, amelyek jogilag nem szabályozottak, vagy szabályszerű teljesítésükhöz csak a szervezet belső érdeke fűződik. Ugyanakkor az a mindenkit terhelő kötelezettség, miszerint ne kövessen el bűncselekményt, olyan, a végzett tevékenységhez kapcsolódó kötelezettségnek nem tekinthető, amelynek a megsértése a Btk.-beli szankciókon kívül egy további

kötelességszegést is jelentene, amelyhez aztán ugyanazon cselekmény kapcsán – azt szintén kétszeresen értékelve – egy további büntetőjogi következmény is kapcsolható lenne.

[161] Ezzel szemben jelen ügy lényege szerint az I. rendű terhelt mint az sértett1 és a 2 sértett önálló intézkedésre jogosult vezető tisztségviselője, tehát ezen gazdálkodó szervezetek érdekében tevékenységet végző tagja vagyoni előny megszerzése érdekében a II. és a IV. rendű vádlottat a saját szervezetei ellenében bírta rá a vagyon elleni és közbizalom elleni bűncselekmény elkövetésére. Jelen esetben Terhelt1 I. rendű vádlott mint passzív vesztegető a gazdálkodó szervezetek nevében a minél gazdaságosabb kimenetelű vásárlási céllal szembe helyezkedve, a ténylegesen fizetendő vételárhoz képest felárral vásárolta meg a tényállás szerinti termékeket, gépeket a kft. és szövetkezet részére, azaz az általa képviselt gazdálkodó szervezetek a tényleges és szükséges vételárnál 10 %-kal többet fizettek, amely többletösszegek a II. rendű vádlott bankszámlájára történő utalások útján végül I. rendű vádlotthoz kerültek. Terhelt1 I. rendű vádlott ezen tevékenysége nyilván semmiképp nem illeszthető az általa képviselt cégek jogszerű tevékenységébe. Az általa mint a kft. vezető tisztségviselője, illetve mint a szövetkezet elnöke által kért ekkénti előnynek nem volt semmiféle jogilag elfogadható jogcíme, így jelen esetben sem a kötelességszegés, sem a kért előny jogtalan volta nem vonható kétségbe. E magatartás nem pusztán a gazdasági élet etikai normáit sérti, hanem egyben jogellenes is.

[162] Következtes a bírói gyakorlat annak megítélésében, hogy akkor, ha különböző ügyekben kéri vagy fogadja el az előnyt, vagy annak ígérletét az elkövető, akár ugyanazon, akár különböző személyektől, a cselekmények az ügyek számához igazodó bűnhalmazatot alkotnak (BH2017. 250.III., Kúria Bfv.I.964/2016.). A vesztegetés ugyanis annyi rendbeli bűncselekményt valósít meg, ahány személynek adják vagy ígérik a jogtalan előnyt (BH2006.178., Szegedi Ítéltábla Bf.I.337/2005.). A cselekmény rendbelisége a törvényellenes kapcsolatok számához igazodik (BH2006.177., Fővárosi Ítéltábla 2.Kbf.208/2005.).

[163] Jelen esetben Terhelt1 I. rendű vádlott egyfelől az sértett1 ügyvezetőjeként a cég2 Kft., a cég4 Zrt., valamint a cég3 Kft. képviselőitől kért jogtalan előnyt, másfelől mint a 2 sértett igazgatója kért a cég2 Kft. ügyvezetőjétől jogtalan vagyoni előnyt, így a törvényellenes kapcsolatok száma helyesen négy, azaz I. rendű vádlott közélet tisztasága ellen vétett cselekménye a bünszövetségre és az üzletszerű elkövetésre figyelemmel 4 rendbeli, a Btk. 291. § (1) bekezdés 1. fordulat, (3) bekezdés b) és c) pontja szerinti vesztegetés elfogadása büntette.

[164] Terhelt2 II. r. vádlott végig tisztában volt az I. rendű vádlott cselekményével, ismerte annak okát és célját is. II. rendű vádlott a színlelt ügynöki szerződések megkötésével hozzájárult az I. rendű vádlott által elkövetett vesztegetés elfogadása bűncselekmények elkövetéséhez. Ezen színlelt szerződések létrehozására éppen azért került sor, hogy az eladással érintett társaságok az I. rendű vádlott a vezetése alatt álló cégek nevében kért, a termékek, gépek vásárlása szerinti valós vételáron felüli összegeket jutalék címén a II. rendű vádlott bankszámlájára utalhassák. Terhelt2 II. rendű vádlott ekként bűnsegédként valósította

meg 4 rendbeli, a Btk. 291. § (1) bekezdés 1. fordulat, (3) bekezdés b) és c) pontja szerinti vesztegetés elfogadása büntettét.

[165] Nem tekinthető a vádelv sérelmének, ha a bíróság olyan – valóságos alaki halmazat körébe tartozó – bűncselekmény miatt is megállapítja a vádlott bűnösségét, amelyre az ügyész – a minősítés vonatkozásában képviselt téves álláspontja miatt – kifejezetten nem tett indítványt. A vád keretein belül vizsgálva Terhelt3 IV. rendű vádlott cselekvőségét, e vádlott büntetőjogi felelőssége az 'aktív' vesztegetésben – egyezően az elsőfokú bíróság álláspontjával – nem állapítható meg. Amennyiben ugyanis az előzetesen adott vagy ígért előny célja nem a köteleességszegésre indítás volt, akkor a cselekmény még abban az esetben sem bűncselekmény, ha a passzív alany (jelesül Terhelt1 I. rendű vádlott) utóbb a köteleességét megszegi. Az előzetesen nem ígért, de utólagosan adott előny esetében általában nem állapítható meg a célzatosság, azért az azt adó nem követ el bűncselekményt, azonban az elfogadó cselekvősége a vesztegetés elfogadása (Btk.291.§) bűncselekményét valósíthatja meg. (Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Szerk. Karsai Krisztina, a 290. §-hoz fűzött rész 7.pont 2. bekezdése, időállapot: 2024.08.01-től).

III.4. *A közbizalom elleni cselekmények*

[166] Ami a terhelték közbizalom elleni bűncselekményét – azaz a hamis magánokirat felhasználása vétségét (Btk.345.§) – illeti, egyet kellett érteni az elsőfokú bírósággal, hogy e bűncselekmény rendbeliségét nem a felhasznált okiratok száma, hanem a befolyásolni kívánt jogviszonyok száma határozza meg. Jelen esetben irányadó tényállás szerint az ügynöki szerződéssel érintett jogviszonyokban a megbízók – többek között Terhelt3 IV. rendű vádlott – részéről a megbízási szerződések alapján valótlán tartalmú teljesítésigazolások, illetve a megbízott, azaz Terhelt2 II. rendű vádlott részéről valótlán jutalékszámok kerültek kiállításra, amely okiratokat a megbízók (így Terhelt3 IV. rendű vádlott is) és II. rendű vádlott az adott évekbeli könyvelésében, adóbevallásában felhasználták.

[167] A Kúria 36. BK véleménye szerint a magánokirat-hamisítás folytatólagosan elkövetett, ha a hamis, hamisított vagy valótlán tartalmú - ugyanazon vagy több - magánokiratot ugyanazon jogviszonyból származó jog vagy kötelezettség létezésének, megváltoztatásának vagy megszűnésének bizonyítására többször használják, és a folytatólagosság egyéb törvényi feltételei is fennállnak. A bírói gyakorlat is egységes abban, miszerint a magánokirat-hamisítási cselekményeket a folytatólagosság törvényi egységébe kell vonni, ha azokat a terhelt ugyanazon célból és azonos sértett megtévesztésére történt felhasználással valósítja meg (BH2002. 210.II.). Helytállóan utalt az elsőfokú bíróság az ítéletének [55] bekezdésében arra, hogy egy vagy több hamis magánokiratnak ugyanazon jogviszonyból származó jog létezésének a bizonyítása során történő többszöri felhasználása esetén a cselekményt folytatólagosan elkövetettnek kell minősíteni (BH1982. 358.I.).

[168] Ugyanakkor az elsőfokú bíróság nem helytállóan határozta meg a vádlottak által megvalósított közbizalom elleni bűncselekmények rendbeliségét, ami mellett döntésének konkrét indokai sem voltak tetten érhetők az ítélet indokolásában.

[169] Tekintettel arra, hogy a cég4 Zrt. és II. rendű közötti színlelt ügynöki megállapodások alapján 2012., majd 2014. évben került sor a valótlan teljesítésigazolások és a valótlan jutalékszamlák kiállítására (ami a már fentebb írtak nyomán a rövid időköz hiánya miatt nem képezhet folytatólagos törvényi egységet), ezért a Zrt. könyvelésében, adóbevallásában való felhasználással elkövetett közbizalom elleni cselekmény 2 rendbeliként minősül. A jogviszonyok számához igazodóan tehát a cselekmény a cég2 Kft., a cég3 Kft. megbízókra tekintettel 1-1 rendbeli, a cég4 Zrt-t illetően pedig 2 rendbeli, amelyekhez II. rendű vádlott a valótlan jutalékszamlák kiállításával segítséget nyújtott. A Terhelt2 II. rendű vádlott megbízott egyéni vállalkozásához kapcsolódó könyvelés, adóbevallás pedig további egy jogviszonyt eredményez, összesen tehát 5 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) valósult meg. Az irányadó tényállás szerint 2014. évben II. rendű vádlott részére egyetlen kifizetés történt IV. rendű vádlott részéről, amiről egy jutalékszamlát állított ki II. rendű vádlott, ezért ezen évet érintően a valótlan jutalékszamlának a könyvelésben, adóbevallásban való felhasználása IV. rendű vádlott részéről nem folytatólagos.

[170] Terhelt2 II. rendű vádlott mint egyéni vállalkozó több éven keresztül a számos valótlan teljesítésigazolásnak és jutalékszamlának a saját könyvelésében, adóbevallásában való felhasználásával tettesként valósította meg 1 rendbeli folytatólagos hamis magánokirat felhasználása bűncselekményét, amelyhez Terhelt3 IV. rendű vádlott a hamis teljesítésigazolások kiállításával segítséget nyújtott. A megbízók közül IV. rendű vádlott a II. rendű vádlott által kiállított számláknak az általa képviselt Zrt.-nek a 2012., majd 2014. évi könyvelését, adóbevallását érintő felhasználásával tettesként 2 rendbeli hamis magánokirat felhasználása vétségét valósította meg, amelyből egy rendbeli cselekmény folytatólagos. A megbízók és II. rendű vádlott a közbizalom elleni cselekményeiket is Terhelt1 I. rendű vádlott kezdeményezésére követték el.

[171] Tehát a valótlan tartalmú magánokiratok felhasználásában álló 5 rendbeli cselekményből 4 rendbeli folytatólagosan elkövetett, így helytálló minősítéssel Terhelt1 I. rendű vádlott 5 rendbeli felbújtóként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségéből 4 rendbeli folytatólagos; Terhelt2 II. rendű vádlott 5 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétségét valósította meg, amelyből 1 rendbelit tettesként folytatólagosan, 1 rendbelit bűnsegédként, míg 3 rendbelit bűnsegédként és folytatólagosan. Terhelt3 IV. rendű vádlott közbizalom elleni cselekménye helyesen 3 rendbeliként minősül, amelyből 2 rendbelit tettesként követett el, de abból 1 rendbeli folytatólagos, míg 1 rendbelit bűnsegédként és folytatólagosan valósította meg.

IV. *A büntetések, intézkedések*

[172] A főszabály a Btk. 2. § (1) bekezdése alapján, hogy az elkövetés idején hatályban lévő Btk. rendelkezéseit kell alkalmazni, míg ez alóli kivételeket a Btk. 2. § (2) bekezdése tartalmazza, mely szerint az elbíráláskori Btk. alkalmazandó, ha a cselekmény az elbíráláskor hatályban lévő büntető törvény szerint már nem büncselekmény vagy enyhébben bírálendő el. A másodfokú bíróság az egyes cselekmények jogi értékelése kapcsán már számot adott arról, hogy milyen esetekben merülhet fel a Btk. 2. § (2) bekezdés szerinti kivételek alkalmazása.

[173] Abban a kérdésben, hogy az elbírálendő büncselekmény tekintetében az elbíráláskori törvény alkalmazása kedvezőbb-e, elsősorban a büncselekmény elkövetéskori és elbíráláskori törvény szerinti minősítéséhez tartozó büntetési tételek összevetésével kell állást foglalni (BH2014. 129.). Az elbíráláskor hatályos törvény alkalmazhatósága pedig csak akkor jöhet szóba, ha a bűnhalmazatban álló büncselekmények mindegyikét, a bűnhalmazat egészét tekintve ez jelentene kedvezőbb elbírálást (BH2013. 53.). Annak eldöntése során, hogy melyik büntetőtörvény biztosítja a terheltnek felrótt cselekmény enyhébb elbírálását, a töretlen ítélkezési gyakorlat szerint össze kell vetni az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos büntetőtörvények általános és különös részeinek valamennyi rendelkezését, majd az összevetés alapján lehet és kell eldönteni: melyik büntetőtörvény biztosítja az enyhébb elbírálás lehetőségét (Kúria Bfv. II. 1268/2015., BH2016. 192., BH1996. 403.)

[174] A vádlottak közül I. és II. rendű vádlottak bűnösségével érintett hűtlen kezelés büntette 1-5 évig, az sértettl sértett sérelmére megvalósított gazdasági csalás büntette 2-8 évig, szövetkezet sértett sérelmére megvalósított gazdasági csalás büntette 1-5 évig, a korrupciós büncselekmény 5-10 évig, a pénzmosás büntette 2-8 évig, IV. rendű vádlott cselekményei közül a hűtlen kezelés büntette 3 évig, a gazdasági csalás büntette 3 évig, a pénzmosás büntette 5 évig terjedő szabadságvesztéssel, míg a vádlottak által megvalósított közbizalom elleni cselekmény 1 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ezért I. és II. rendű vádlottakkal szemben 5-15 évig, IV. rendű vádlott esetén 3 hónaptól 7 év 6 hónapig terjedő szabadságvesztés szabható ki, melyek középmértéke I. és II. rendű vádlott esetén 10 év, IV. rendű vádlott esetén 3 év 10 hónap 15 nap.

[175] Terhelt3 IV. rendű vádlott által elkövetett büncselekmények közül a pénzmosás büntette az elkövetéskori Btk-hoz képest jelenleg enyhébben büntetendő, mivel a kiszabható szabadságvesztés tartama az elkövetéskori Btk. szerinti 1-5 évig terjedő tartam helyett 5 évig terjedhet. Kétségtelen ugyanakkor, hogy a pénzbüntetés egy napi tétel összegének törvényi minimuma 1000 forint helyett jelenleg – azaz az elbíráláskori törvény szerint – 1500 forint.

[176] A bírói gyakorlat szerint a Btk. időbeli hatálya alkalmazása összetett értékelést igényel, az ügy eseti sajátosságait szem előtt kell tartani. Ezért ha a büntetéskiszabási gyakorlat szerint a büntetési nemek közül a pénzbüntetés vetődik fel reálisan, akkor az elkövetéskori és az elbíráláskori szabályozás összevetésekor kitüntetett jelentősége van az erre vonatkozó rendelkezéseknek, tehát a napi tételek száma és az egynapi tétel forint összege jogalkotói meghatározásának [Kúria Bfv.II. 268/2015.(BH2016.192.)].

[177] Jelen esetben IV. rendű vádlott vonatkozásában az elkövetéskori és elbíráláskori büntető törvény rendelkezéseit összevetve rögzíthető, hogy a pénzbüntetés napi tételszámának törvényi minimuma nem változott, az egy napi tétel összegének a jogalkotó általi – 1000 forintról 1500 forintra történő – felemelése jelen ügyben az időbeli hatály szempontjából nem bírt olyan relevanciával, hogy kijelenthető legyen, miszerint a jelenleg hatályos Btk. összességében nem eredményez kedvezőbb elbírálást: egyfelől ugyanis az elkövetéskor hatályos Btk. alapján csak az enyhítő rendelkezés alkalmazásával nyílna lehetőség e vádlottal szemben pénzbüntetés kiszabására, másfelől az elsőfokú bíróság a pénzbüntetés egy napi tétel összegének a törvényi minimumban való meghatározása során figyelmen kívül hagyta a Btk. 50. § (1) bekezdésében írtakat, amely szerint elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyaihoz és életviteléhez mérten kell meghatározni az egy napi tételnek megfelelő összeget. Azaz IV. rendű vádlott vagyoni-jövedelmi viszonyaira tekintettel nem volt megalapozott a pénzbüntetés egy napi tételének összegét a törvényi minimum szerinti 1000 forintban rögzíteni.

[178] Az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során irányadó alanyi és tárgyi körülményeket gyakorlatilag feltárta, amelyek csak annyiban helyesbítendők, illetve kiegészítendők, hogy I. és II. rendű terheltek esetén a 2 sértett sérelmére elkövetett gazdasági csalás büntette, illetve IV. rendű vádlott által elkövetett gazdasági csalás büntette esetén kell enyhítő körülményként figyelembe venni, hogy a vagyoni hátrány összege az alsó határhoz közelít. Ezzel szemben I. és II. rendű vádlottak terhére kell értékelni azt, hogy a gazdasági csalás büntette és a vesztegetés elfogadása büntette több minősítő körülmény miatt is súlyosabban minősül. I. rendű vádlott pénzmosási bűncselekménye a jelentős érték felső határát megközelítette, ami szintén súlyosító tényezőt eredményez, II. rendű vádlott esetén pedig a társas elkövetés is súlyosító körülmény. Nyomatékos enyhítő körülményt jelent, hogy Terhelt3 IV. rendű vádlott nem a saját, vagy az általa képviselt gazdálkodó szervezet anyagi haszna érdekében cselekedett, a jogügyletek során tényleges anyagi haszon az ő érdekkörében nem volt tetten érhető, ami cselekményei társadalomra veszélyességének mértékét jelentősen csökkenti.

[179] Külön ki kell térni arra, hogy - egyetértve a törvényszékkal - nyomatékos enyhítő körülményt jelent az időmúlás. A cselekmények elkövetésének befejezése óta I. és II. rendű vádlott esetén közel 9 év, IV. rendű vádlott esetén több mint 10 év telt el, másfelől 4,5 éve folyik a vádlottak elleni bírósági eljárás, melynek során bár a hatóságok részéről inaktivitás nem volt tetten érhető, az eljárás mégis kirívóan hosszú ideig tartott.

[180] Az időmúlás mint általánosságban enyhítő körülményként figyelembe veendő tényező a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56. BK vélemény III. pont 10. pontja szerint kettős. Egyrészt – némileg az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatától idegen módon, hiszen az EJEB esetjoga ezt nem ismeri – jelenti az elkövetéstől számított időt, másrészt a büntetőeljárás tartamát, vagyis azt az időtartamot, ami alatt az elkövetővel szemben a büntetőeljárás folyik. Az időmúlás, amely alatt a bűncselekmény elkövetése és jogerős elbírálása között eltelt idő értendő, objektív kategória, szemben a vádlottra koncentrált, ezáltal szubjektív jellegűnek minősülő, az észszerű határidőn belüli elbírálás jogával, amely az elkövetőnek a büntetőeljárásba való bevonásától a cselekménye jogerős elbírálásáig tartó időt jelenti. Az elhúzódó eljárásra utalás – szemben az

időmúlással – az ügyben eljáró bíróságoknak vagy hatóságnak az eljárás egyes szakaszaiban tanúsított tétlenségének az elismerése, a büntetéskiszabás során orvosolható [2/2017. (II. 10.) AB határozat].

[181] Az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog a tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa. Az Alaptörvény ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) 6. cikk (1) bekezdésének első mondata. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének érvényesülnie kell minden olyan eljárásban, ahol az érintett személy ellen emelt bármely vádról vagy valamely perben a jogairól és kötelezettségeiről a bíróság dönt. Az EJE 6. cikk (1) bekezdése szerinti „észszerű idő” tartalmi követelményeinek vizsgálata a büntetőeljárás befejezéséig tart, beleértve annak a fellebbviteli szakaszát is [EJEB O’Neill és Lauchlan kontra Egyesült Királyság, (41516/10, 75702/13), 2016. június 28., 82. pont]. A büntetőeljárás észszerű időtartamának megítélésekor nemcsak az eljárás hosszát, hanem más szempontokat is figyelembe kell venni, így elsősorban az ügy bonyolultságát, illetve a büntetőeljárásban részt vevő személyek magatartását [EJEB Magyar László kontra Magyarország (73593/10.)].

[182] A büntetőeljárás elhúzódása nem pusztán időmúlást vagy hosszú eljárást jelent, hanem felelősségi kérdés is. A 2/2017. (II. 10.) AB határozat nyomán kialakult gyakorlatnak megfelelően ezen enyhítő körülményt is értékelni kell, amit az elsőfokú bíróság helyénvalóan meg is tett. A Be. 564. § (4) bekezdésének b) pontja előírja: ha a bíróság a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként vette figyelembe a büntetőeljárás elhúzódását, akkor az erre való utalást is tartalmaznia kell a bűnösséget megállapító ítélet indokolásának. Amennyiben az ítélet indokolásából megállapítható, hogy a bíróság az eljárás elhúzódására tekintettel a terheltet a büntetés kiszabása során valamilyen „kedvezményben részesített”, vagyis az időmúlásra, az eljárás elhúzódására tekintettel enyhébb büntetést szabott ki, vagy a büntetés helyett intézkedést alkalmazott, akkor a terhelt az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jogának a megsértésére a továbbiakban megalapozottan nem hivatkozhat. Ha az eljáró bíróság nemcsak az időmúlást kívánja enyhítő körülményként figyelembe venni, hanem az eljárás – a terheltnek fel nem róható – elhúzódását is orvosolni akarja, azt is részletesen indokolnia kell [2/2017. (II.10.) AB határozat].

[183] A felülbírálattal érintett eljárás perviteli adatait áttekintve megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság maximálisan törekedett arra, hogy a terhelttel szembeni vád – a tisztességes eljárás egyéb követelményeinek a szem előtt tartása mellett – mielőbb elbírálásra kerüljön. A büntetőeljárás tényeiből egyértelműen megállapítható törvényszék azon erőfeszítése, amely arra irányult, hogy az elsőfokú bírósághoz 2020. november 2. napján érkezett vádról a tisztességes eljárás követelményrendszerének szem előtt tartása mellett mielőbb döntést hozzon, illetve az is, hogy a másodfokú bíróság mielőbb felülbírálja az elsőfokú bíróság határozatát. Az eljárás tartamát illetően azonban megállapítható, hogy a büntetőeljárás – a vád szerinti cselekmények elkövetési magatartása, elkövetési ideje, elkövetési értéke miatti bonyolultsága miatti (részben bizonyítási) nehézségek, az elsőfokú eljárás során a Covid-19 megbetegedések okozta járványügyi helyzet, Terhelt2 II. rendű vádlott egészségi állapota, számos megbetegedése, orvosi kezelése, illetve I. és II. rendű

vádlottak védőjének elfoglaltságai okán, a másodfokú eljárás pedig részben a védő kizárásáról rendelkező határozat és az elleni jogorvoslat elbírálása miatt – viszonylag hosszú volt.

[184] Mindezek előre bocsátása mellett az cselekmények elkövetése és elbírálása között bekövetkezett jelentős időmúlás mellett azt, hogy a bírósági eljárás 4 és fél évig tartott, nyomatékos enyhítő körülményként kell figyelembe venni.

[185] Éppen a fentiek okán a törvényszék kétségbevonhatatlanul igazoltan választotta meg a vádlottak esetében a joghátrányt.

[186] A Btk. 79. §-ában írtak szerint a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el. A büntetés kétségtelenül joghátrány, a büntetés kiszabása ekként joghátrány okozása, vagyis az elkövetőre vonatkozó rosszallás megtestesítése. Az elkövetett bűncselekmény viszont nyilvánvalóan szintén rosszat jelent. Ehhez képest a büntetés lényege - hagyományosan - a rosszra (a bűnre) adott olyan válasz, amiben testet ölt az elkövetőre vonatkozó, a számára rossz, azaz joghátrány (szabadságelvonás, jogkorlátozás stb.) okozása. A büntetés egyfelől fenytetés, azaz az elkövető számára nehézséggel sújtás, másfelől a bűnhődés lehetőségének elindítása. Ahhoz, hogy egy büntetés elérje célját, általában elegendő, hogy a büntetés okozta rossz nagyobb legyen, mint a bűnből következő jó, és a rossz túlsúlya alapján kell kiróni a büntetést, és közömbössé tenni azt az előnyt, amelyet egy adott bűncselekmény elkövetése az elkövető számára jelentene. E mérlegelési folyamatnak nyilvánvalóan vannak általános és speciális (az elkövető személyéből és a cselekmény jellegéből adódó) szempontjai. Ez tehát a büntetés célja, és egy adott büntetés arányosságának lényege (Kúria Bhar.316/2023/7.).

[187] Külön ki kell emelni, hogy a bűnösségi körülményeket egymással egybevetve, összefüggésükben kell értékelni. Nem a számuk, hanem az adott esetben meglévő hatásuk a döntő a büntetés meghatározásánál (Kúria 56. BK vélemény I. rész hetedik bekezdés).

[188] A feltárt és helyesbített bűnösségi körülményekre figyelemmel az elsőfokú bíróság által alkalmazott joghátrányok alkalmasak a büntetési célok elérésére – különösen szem előtt tartva az általános megelőzés kívánalmát –, megfelel a büntetéskiszabási elveknek, tetterányos és kifejezi az egyéniesítés követelményét is.

[189] Az elsőfokú bíróság az öt évet jelentő alsó határ alá, a Btk. 82. § (2) bekezdés b) pontja szerinti enyhítő rendelkezés alkalmazásával leszállva szabott ki az I. és II. rendű vádlottakkal szemben szabadságvesztést. A bűncselekmények elkövetése és a büntetőjogi felelősség jogerős megállapítása között bekövetkezett jelentős időmúlás nem indokolja a büntetlen előéletű vádlottakkal szemben végrehajtandó szabadságvesztés kiszabását, ezért szem előtt tartva a Kúria 55. BK vélemény II.1. és II.2. pontjában írtakat is, helytállóan döntött a törvényszék, mikor a szabadságvesztések végrehajtását felfüggesztette és a próbaidő tartamát is indokoltan, az ítélet belső arányosságának követelményére is figyelemmel helyesen határozta meg mindkét vádlott esetében az 55. BK vélemény II.3. pontja nyomán a Btk. 85. § (3) bekezdésben írt tartamon belül. Ezen méltányos büntetések további enyhítésére – a halmazatban lévő cselekmények tárgyra, számára, az elkövetési értékekre tekintettel – nincs lehetőség a további időmúlás nyomatéka ellenére sem.

[190] Az ügyészségnek az I. rendű vádlott büntetésének súlyosítását, vele szemben végrehajtandó szabadságvesztés és közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabását célzó perorvoslata eredményre nem vezethetett, azonban a pénzbüntetés súlyosítására irányuló fellebbezése alaposnak mutatkozott.

[191] A Btk. 50. § (2) bekezdése alapján, akit haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélnék, ha megfelelő jövedelme vagy vagyona van, pénzbüntetésre is kell ítélni. Kétségtől jelentős enyhítő körülmény az sértett1-nek okozott vagyoni hátrány az I. rendű vádlott általi maradéktalan megtérítése, azonban a pénzbüntetés kiszabásának szóban forgó esete szankcionális jellegű, éppen a kár megtérítésén felüli anyagi teher kirovásban áll. Az elsőfokú bíróság Terhelt1 I. rendű vádlott esetében a pénzbüntetés egy napi tételének összegét e vádlott vagyoni, jövedelmi viszonyaihoz mérten eltúlzottan enyhe mértékben határozta meg.

[192] E vádlott által megvalósított cselekmények elkövetésekor hatályos Btk. 50. § (3) bekezdése szerint a pénzbüntetés egy napi tétel összegét legalább ezer, legfeljebb ötszázezer forintban kell meghatározni. Az egy napi tételösszegnek a törvényi minimumot alig meghaladó 2000 forintos mértéke nem felel meg a törvénynek és az nem áll összhangban a Kúria 25. BK. véleményében írtakkal sem, ezért az ítéltábla az egy napi tétel összegét 20 000 forintra súlyosította, mely összeg így is jóval alulmarad a törvényi maximumot jelentő ötszázezer forinton.

[193] Ugyanakkor II. rendű vádlott vagyoni, jövedelmi helyzete nem ismert, így nem tévedett a törvényszék, amikor vele szemben pénzbüntetést nem alkalmazott.

[194] Terhelt3 IV. rendű vádlott esetében a bűnösségi körülmények helyes mérlegelése alapján – főként a cselekmény elkövetésében vállalt szerepére, valamint arra, hogy az anyagi haszonból sem ő, sem az általa képviselt gazdasági társaság nem részesedett, illetve a jelentős időmúlásra tekintettel – indokoltá vált a Btk. 33. § (4) bekezdése szerint kiszabott pénzbüntetés napi tételeinek enyhítése. A másodfokú bíróság a pénzbüntetés napi tételeinek számát ezért 160 napi tételre enyhítette, az egy napi tétel összegét pedig e vádlott jövedelmi, vagyoni viszonyaihoz mérten 2000 forintban határozta meg. Ennek okán a büntetés súlyosítására irányuló perorvoslat alaptalannak mutatkozott.

[195] A pénzbüntetések meg nem fizetésének esetére vonatkozó jogkövetkezményeket az ítéltábla a Btk. 51. § (1) és (2) bekezdései szerint pontosította.

[196] Terhelt1 I. rendű vádlott vonatkozásában a foglalkozástól eltiltás büntetés kiszabása szintén szükséges és arányos, annak a Btk. 52. és 54. §-ai alapján történő pontos megjelölését rögzítette az ítéltábla a rendelkező részben írtak szerint.

[197] Ami az előzetes mentesítésre való érdemesség indokait illeti, a törvény eleve behatárolja az előzetes bírósági mentesítés lehetőségét, ezen belül pedig azt a bíróság mérlegeléséhez köti. Ehhez képest az érdemesség szempontjából a bűncselekmény jellegén, a büntetés mértékén túlmenően alapvetően a vádlott személyének jövőbeni társadalomra veszélyessége mérlegelendő. Nem a terhelt büntetőjogi felelősségéről való döntésről van szó, hanem arról, hogy a bűncselekménye ellenében és kiszabott büntetése mellett, a társadalom védelme igényli-e a személyére háruló, a büntetett előéletéhez fűződő hátrányos következményeket is [BH 2018.135. (Kúria Bfv.III.1.055/2017/6.)].

[198] Kifogástalanok a törvényszék indokai abban, hogy a végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt I. r. vádlottnál nem állnak fenn a 8/2015. (IV. 17.) AB határozat értelmében hivatalból vizsgálandó előzetes mentesítés törvényi előfeltételei. Ennek elsődleges indoka, hogy a vádlottak szervezeten (bűnszövetségben), hosszabb időn át, üzletszerűen követték el bűncselekményt, mely körülmények nem hagyhatóak figyelmen kívül, és a társadalom védelme érdekében sem indokolt I. rendű vádlott előzetes mentesítésben részesítése. Mindamellet I. rendű terhelt korrupciós bűncselekmény elkövetésében is részt vett, mely esetben a bírói gyakorlat alapvetően nem alkalmazza az előzetes mentesítést. Ettől eltérni jelen esetben sincs megfelelő ok, figyelemmel a vezető tisztségviselőtől elvárható foglalkozási szabályok megszegésére, az elkövetési magatartás

kifejtésének huzamos voltára, a cselekmények halmazatára, az érintett gazdasági társaságok számára is, az elkövetési értékekre, de a tárgyi súly, a gazdasági élet zavartalan és tiszta voltába vetett bizalom iránti társadalmi érdek sérelme miatt sem (BH1983. 51.), hiszen az érdemesség megállapításánál nem csak az elkövető személyét és életvitelét, hanem a bűncselekmény tárgyi súlyát és jellegét is vizsgálni kell (BH1983.221.). Utal a másodfokú bíróság arra is, hogy a bírói gyakorlat értelmében az előzetes mentesítés rendkívüli intézmény (BH1996. 510).

[199] Terhelt2 II. rendű vádlott is részt vett a korrupciós bűncselekmény elkövetésében, illetve a szervezett és üzletszerű elkövetési mód esetében is fennáll, azonban e vádlott személyére, a bűncselekményekben betöltött cselekvőségére, az elkövetés körülményeire és motívumára tekintettel (EBH1986.92.) nem tévedett a törvényszék, amikor őt mindezek ellenére érdemesnek találta az előzetes mentesítésre.

[200] Az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdések [Be. 590. § (7) bekezdés] körében az ítéltábla megállapította, hogy tévedett a törvényszék, amikor I. rendű vádlottal szemben az 1 sértett1 Kft-ben meglévő zár alá vett üzletrészeinek megváltása címén bírósági letéti számlára befizetett 47 606 981 forint összegre vagyonekobjaszt rendelt el hivatkozással a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontjában írtakra.

[201] Az elsőfokú bíróság nem volt figyelemmel a Kúria 69. számú BK véleményére, amelynek I. pontja szerint a vagyonekobjaszt célja a bűnös úton elért vagyongyarapodás elvonása, a II. pontja szerint nem lehet vagyonekobjaszt elrendelni arra a vagyonra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott. Lényegében ugyanezen rendelkezést tartalmazza a büntetőeljárás során vagyonekobjaszt elrendeléséről szóló 2/2020. Büntető jogegységi határozat: nem lehet vagyonekobjaszt elrendelni arra a vagyonra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott; viszont arra a vagyonra, amellyel az elkövető az ilyen vagyontárgy kapcsán ténylegesen gazdagodott, a vagyonekobjaszt elrendelésének nincs akadálya. Ezen BJE indokolásának IV. pontja szerint „A Btk. szerint a vagyonekobjaszt olyan intézkedés, amelynek lényege a bűncselekmény elkövetéséből származó javak elvonása, azaz a bűncselekmény elkövetése előtti vagyoni helyzet visszaállítása. Célja a terhelt vagyongyarapodásának megakadályozása, tehát annak a tényleges vagyonnak az elvonása, amely bűncselekményből származik, azaz törvénytelen. (...) A (69.) BK vélemény indokolásában kifejtette, hogy nem felel meg a jogállami követelményeknek a vagyonekobjaszt elrendelése olyan vagyonra (vagyontárgyra), amelyet az elkövető a bűncselekmény útján szerzett meg, és ezért – jogellenesen és átmenetileg – a vagyonához tartozik, de igazoltan a sértettet vagy más személyt illet. Nem lehet tehát vagyonekobjaszt elrendelni a bűncselekmény elkövetéséből eredő olyan vagyontárgyra, amely igazoltan a sértettet illeti, vagy mást. Ha a vagyontárgyat a büntetőeljárás során lefoglalták, a lefoglalás megszüntetésekor annak kell kiadni, aki a bűncselekmény elkövetésekor a dolog tulajdonosa volt. A le nem foglalt, de az elkövető birtokában lévő vagyontárgyra sem lehet vagyonekobjaszt elrendelni, hanem az igazoltan arra jogosultnak kell visszaadni. Ebből következik, hogy abban az esetben, ha az elkövető által eltulajdonított vagyon (vagyontárgy) akár lefoglalás és kiadás útján visszakerült a sértetthez, akár az elkövető vagyonában megvan, akár más személyhez került, de onnan a sértett részére visszajutott, az érintett vagyontárgyra vagyonekobjaszt nem lehet kimondani. Ugyanakkor, mivel ilyen esetben a vagyonekobjaszt alá eső vagyon fellelhető, ezért nincs helye pénzösszegben kifejezett vagyonekobjaszt elrendelésének. Vagyis a kár természetben történő megtérülése esetén nincs helye vagyonekobjásznak, ez kettős szankcionálása lenne az elkövetett cselekménynek.”

[202] Az irányadó tényállás szerint Terhelt1 I. rendű vádlott az sértett1 részére vagyoni hátrány megtérítése címén 62 599 283 forintot megfizetett. Tekintettel tehát arra, hogy az sértett1 sértettet ért vagyoni hátrány utóbb – I. rendű vádlott megfizetése útján – megtérült, azaz I. rendű vádlott vagyongyarapodása immár nem volt tetten érhető, ezért a kétszeres értékelés tilalmát is szem előtt tartva e körben vagyonelkobzásnak helye nincs.

[203] Zár alá vétel esetén, ha arra vagyonelkobzás biztosítása érdekében került sor, és ha annak alkalmazására sor kerül, a zár alá vétellel érintett vagyon ennek biztosítására szolgál [9/2018. (VI.11.) IM rendelet 68. § (2) és (3) bekezdés]; ha vagyonelkobzásra nem kerül sor, a zár alá vételt a Be. 331. § (1) bekezdés c) pontja alapján fel kell oldani. Ennek okán az ítéltábla a Terhelt1 I. rendű vádlottnak a vagyonelkobzás érdekében zár alá vett vagyonának - az Egri Törvényszék 2022. február hó 4. napján végleges 10.B.36/2020/25. számú végzésének rendelkezése alapján - helyébe lépő, az Egri Törvényszék bírói letéti számlájára befizetett 47 606 981 forint összeg zár alá vételét feloldotta a Be. 331. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

[204] Ezzel szemben a 2 sértett sérelmére elkövetett cselekmény során keletkezett vagyoni hátrány 'jutalék' címén Terhelt2 II. rendű vádlotthoz került, azzal tehát II. rendű vádlott gazdagodott, így vele szemben indokoltá vált a vissza nem térített gazdagodás mértékéig a vagyonelkobzás elrendelése a Btk.74. § (1) bekezdés a) pontja szerint.

[205] Meg kell jegyezni azt is, amennyiben I. rendű vádlott esetében a vagyonelkobzás intézkedés alkalmazása nem ütközött volna a kétszeres értékelés tilalmába, abban az esetben sem felel meg a törvénynek az az elsőfokú rendelkezés, amely szerint a törvényszék a vagyonelkobzást a letéti számlára befizetett összegre nézve rendelte el. Ez esetben ugyanis a Be. 327. § (6) bekezdése szerint az ügydöntő határozat rendelkező részében annak megállapításának lett volna helye, hogy Terhelt1 I. rendű vádlottnak az sértett1-ben fennálló törzsbetétjére az Egri Járásbíróság 3.Bny.255/2018/2. számú végzésével, illetve az Egri Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bnyf.155/2018/5. számú végzésével zár alá vett vagyon helyébe lépő, és az Egri Törvényszék bírói letéti számlájára befizetett 47 606 981 forint pénzösszeg az I. rendű vádlottal szemben elrendelt vagyonelkobzás biztosítását szolgálja.

[206] Az egyszerűsített felülvizsgálat körébe tartozó további, a szabadságvesztés végrehajtási fokozatával, a feltételes szabadságra bocsáthatósággal, a bűnügyi költséggel kapcsolatos rendelkezések megfelelnek a törvényi előírásoknak.

[207] A kifejtettek alapján a másodfokú bíróság az Egri Törvényszék ítéletét a szükséges részében a Be. 606. § (1) bekezdése szerint megváltoztatta, míg a törvénynek megfelelő rendelkezéseit a Be. 605. § (1) bekezdésére utalással helybenhagyta.

[208] Terhelt1 I. rendű vádlott időközben megváltozott személyazonosító okmányának számát a Be. 604. § (3) bekezdés c) pontja alapján rögzítette a másodfokú bíróság.

[209] A másodfokú határozattal szemben fellebbezésnek a Be. 615. § (1) és (2) bekezdésében és a Be. 458. § (2) bekezdés a) pontjában írt rendelkezések értelmében nincs helye, mivel az ítéltábla az elsőfokú ítéletben megállapított cselekményeket részben más bűncselekményként, illetve más bűncselekményként is értékelte, ami a jogi minősítés megváltoztatása, mely esetben – a megfogalmazásból kitűnően – fel sem vetődhet a harmadfokú eljárás lehetősége. Nincs helye ugyanis harmadfokú eljárásnak, ha az elsőfokú bíróság ítéletének a terhelt bűnösségét megállapító rendelkezése a vád tárgyává tett tények teljeskörű értékelése mellett minősítésbeli tévedésen alapul, és ehhez képest a másodfokú bíróság a cselekmény teljes körű, törvényes minősítése olyan bűncselekményt vagy bűncselekményeket illetően is bűnösséget állapít meg, amelyről vagy amelyekről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett (BH2024.180., Kúria Bpkf.II.385/2024/3.).

Debrecen, 2025. április 3.

Dr. Gömöri Olivér s.k.
a tanács elnöke

Dr. Répássy Árpádné dr. Német Laura s.k.
előadó bíró

Dr. Mocsáry Eszter s.k.

bíró

Záradék: Az Egri Törvényszék 13.B.36/2020/79. számú ítélete a Debreceni Ítéltábla jelen ítéletében írt változtatással a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2025. április 3.

Dr. Gömöri Olivér s.k.
a tanács elnöke